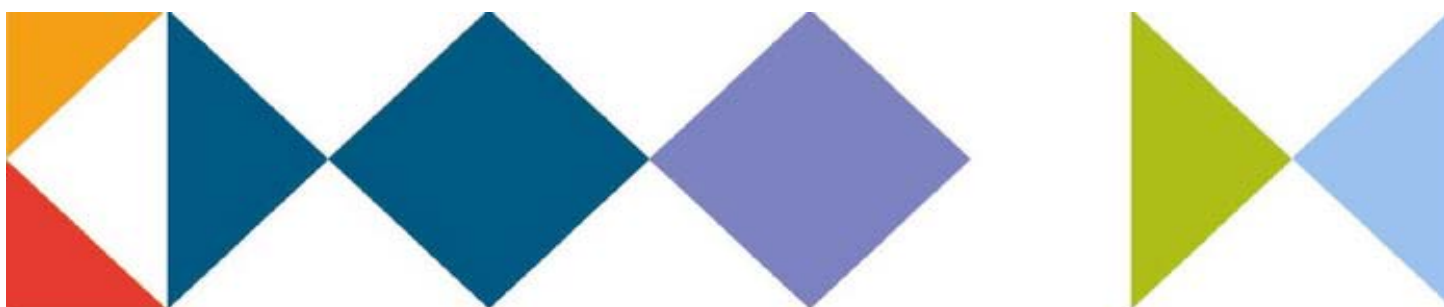

De särskilda statliga stöden till personer med dövblindhet

MISSIV

DATUM
2011-03-09
ERT DATUM
2010-10-21

DIARIENR
2010/192-5
ER BETECKNING
S2010/7561/ST
(delvis)

Regeringen
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Uppdrag till Statskontoret att se över de särskilda statliga stöden till personer med dövblindhet

Regeringen gav den 21 oktober 2010 Statskontoret i uppdrag att se över de särskilda statliga stöden till personer med dövblindhet. I uppdraget ingår att kartlägga och analysera stödets syfte, utformning och inriktning samt göra en bedömning av ändamålsenligheten och effektiviteten i såväl den enskilda som den samlade bidragsgivningen. Statskontoret ska utöver detta kartlägga samverkan och gränsdragning mellan stat, kommun och landsting inom området utifrån respektive huvudmans åtagande. Statens styrning och uppföljning ska särskilt belysas.

Uppdraget redovisas härmed i rapporten *De särskilda statliga stöden till personer med dövblindhet* (2011:3)

Generaldirektör Yvonne Gustafsson har beslutat i detta ärende. Utredningschef Mikael Halápi och utredare Hedvig Tängdén, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Yvonne Gustafsson

Hedvig Tängdén

Innehåll

	Sammanfattning	7
1	Inledning	13
1.1	Statskontorets uppdrag	13
1.2	Förutsättningar för uppdraget	13
1.2.1	Bristfälligt kunskapsläge sedan tidigare	13
1.2.2	Frågeställningar	14
1.2.3	Avgränsningar	15
1.2.4	Begreppen ändamålsenlighet och effektivitet	16
1.3	Genomförande av uppdraget	17
1.4	Rapportens disposition	17
2	Om dövblindhet	19
3	Det samlade offentliga åtagandet	23
3.1	Uppgifts- och ansvarsfördelning	23
3.1.1	Landstingens ansvar	23
3.1.2	Kommunernas ansvar	23
3.1.3	Statens ansvar	25
3.2	Vissa gränsdragningsproblem	26
4	De särskilda statliga stöden	27
4.1	Stöd med syfte att bygga upp och tillgängliggöra spetskompetens	28
4.1.1	Stödet till Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor	28
4.1.2	Stödet till Resurscenter dövblind	34
4.2	Stöd med syfte att öka möjligheterna till delaktighet	37
4.2.1	Stödet till Fruktträdet – kommunikationstjänster via databaser	38
4.2.2	Stödet till Förbundet Sveriges Dövblinda	42
5	Ändamålsenlighet och effektivitet	47
5.1	Ändamålsenlig och effektiv bidragsgivning?	47
5.2	Analys och bedömning av stöden med syfte att bygga upp och tillgängliggöra spetskompetens	48
5.2.1	Stödet till NKC	48
5.2.2	Stödet till RC dövblind	51
5.2.3	Samlad bedömning av stöden med syfte att bygga upp och tillgängliggöra spetskompetens	52

5.3	Stöd med syfte att öka möjligheterna till delaktighet	54
5.3.1	Stödet till Fruktträdet	54
5.3.2	Stödet till FSDB	56
5.3.3	Samlad bedömning av stöden med syfte att öka möjligheterna till delaktighet	59
5.4	Den samlade bidragsgivningen	60
5.5	Sammanfattande slutsats	63

Bilagor

1	Regeringsuppdraget	67
2	Referenser	69
3	Intervjuade personer	73

Sammanfattning

På uppdrag av regeringen har Statskontoret genomfört en översyn av de särskilda statliga stöden till personer med dövblindhet. Dövblindhet utgör ett särskilt funktionshinder som innebär en kombination av nedsatt syn och nedsatt hörsel. Hur denna kombination ser ut – graden av syn- respektive hörselnedsättning – samt när i livet dövblindheten inträffar – varierar mellan olika personer. Ett fåtal personer med dövblindhet saknar helt syn och hörsel, medan flertalet i varierande grad har syn- och/eller hörselrester.

Det finns inga exakta siffror på hur många personer med dövblindhet det finns i Sverige. Antalet uppskattas dock till ca 2 000 personer. Ungefär 400 av dem har förvärvat dövblindhet innan de utvecklade ett språk och är därmed att betrakta som personer med medfödd dövblindhet.

Gemensamt för gruppen personer med dövblindhet är att funktionshindret medför omfattande konsekvenser i livsföringen och behov av stöd och service. Kommuner och landsting ansvarar för huvuddelen av de stöd som personer med dövblindhet har rätt till enligt gällande lagstiftning. De särskilda statliga stöden är avsedda att komplettera kommuners och landstings ansvar. De statliga stöden riktar sig i huvudsak till huvudmän eller organisationer som arbetar med målgruppen. Stöden ges inte i form av ekonomiskt bidrag direkt till personer med dövblindhet.

Statskontoret har identifierat fyra olika statliga stöd till personer med dövblindhet. Utifrån sina syften kan de delas in i två typer: *stöd med syfte att bygga upp och tillgängliggöra spetskompetens kring dövblindfrågor* och *stöd med syfte att öka möjligheterna för personer med dövblindhet att delta i samhället*.

Till den förra gruppen hör:

- stödet till Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor (NKC) – ett nationellt kunskapscenter inom dövblindområdet,
- stödet till Resurscenter dövblind (RC dövblind) – ett specialpedagogiskt resurscenter inom Specialpedagogiska skolmyndigheten med nationell verksamhet riktad till dövblindfödda barn och ungdomar.

Till den senare gruppen hör:

- stödet för driften av nätverket Frukträdet – kommunikationstjänster via databaser,
- stödet till Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB) och Föreningen Frukträdet för produktion av informationskällor, kunskapsutveckling, nätverksbyggande och informationsspridning.

Det samlade särskilda statliga stödet till personer med dövblindhet uppgick till knappt 25 miljoner kronor under år 2010.

Statskontoret har kartlagt och analyserat stödets syfte, utformning och inriktning. Statskontorets rapport visar att det föreligger stora skillnader mellan stöden, till exempel:

- Målgruppen skiljer sig mellan olika stöd. Målgruppen för stöd med syfte att bygga upp och tillgängliggöra spetskompetens kring dövblindfrågor utgörs av personal inom landsting, kommuner och till viss del andra myndigheter. Målgruppen för stöd med syfte att öka möjligheterna för personer med dövblindhet att delta i samhället är just personer med dövblindhet.
- Finansieringsformen varierar mellan olika stöd och omfattar såväl statsbidrag och förvaltningsanslag som ersättning för vissa tjänster via sakanslag.
- Stödmottagarnas organisationsform varierar (en statlig myndighet, ett aktiebolag och två ideella föreningar).

- De politiska utgångspunkterna skiljer sig mellan olika stöd, alltifrån funktionshinders- och utbildningspolitiska till näringspolitiska utgångspunkter.

Till detta kommer att stöden hanteras av tre olika departement och att tre statliga myndigheter på olika sätt är inblandade i hanteringen av stöden.

I enlighet med regeringens uppdrag har Statskontoret bedömt ändamålsenligheten och effektiviteten i den enskilda och samlade bidragsgivningen. Med begreppet ändamålsenlighet avser vi att bidragsgivningen är utformad på ett sådant sätt att syftet med bidraget kan nås och med begreppet effektivitet att inte mer resurser används än vad som krävs för att uppnå målen med bidraget. Statskontoret har bedömt detta utifrån ett antal kriterier: är syfte och målgrupp tydliga, är bidragsprocessen transparent och förutsebar, går stödet till den avsedda målgruppen samt är stödadministrationen adekvat och uppföljningen väl utvecklad. Vidare har Statskontoret i enlighet med uppdraget kartlagt samverkan och gränsdragning mellan stat, kommun och landsting inom området utifrån respektive huvudmans åtagande samt särskilt belyst statens styrning och uppföljning.

En svårighet i arbetet har varit bristen på relevant, befintligt underlagsmaterial. Det har påverkat möjligheterna såväl att kartlägga och analysera stöden som att bedöma ändamålsenlighet och effektivitet och lämna förslag.

Statskontorets rapport visar på olika slags brister dels *inom* de enskilda stöden, dels i samordningen *mellan* de olika stöden. Inom de enskilda stöden har Statskontoret bl.a. uppmärksammat följande brister:

Stödet till NKC

- Det råder viss oklart kring huruvida NKC genom sin verksamhet (t.ex. den valda metoden för handledning) utför verksamhet som ligger inom landstingens ansvarsområde.
- Målgruppen är inte tydlig (särskilt inte i tillämpningen). Målgruppen definieras olika i avtal och riktlinjer. Detta har i praktiken inte haft någon avgörande betydelse för verksamheten men i den stat-

liga styrningen bör målgruppen definieras på samma sätt. Utöver detta har det skett en tyngdpunktsförskjutning av aktiviteter mot personal som arbetar med personer med medfödd dövblindhet. NKC ska erbjuda spetskompetens i dövblindfrågor vilket omfattar hela gruppen personer med dövblindhet.

- Det ställs inga krav på att återrapporteringen ska innehålla uppgifter om antal handledningsärenden och antalet personer med dövblindhet som berörs av dessa ärenden.

Stödet till RC dövblind

- Kraven på återrapporteringen är lågt ställda. Det finns inga mål och resultatmått för verksamheten.

Stödet till kommunikationstjänsten Frukträdet

- Både bidragsgivaren (Post- och telestyrelsen) och bidragsmottagaren (Föreningen Frukträdet) har påtalat att det finns behov av att utveckla tjänsten. Något utvecklingsprojekt har dock inte initierats.

Stödet till FSDB och Föreningen Frukträdet

- Syftet med och målgruppen för stödet till FSDB och Föreningen Frukträdet är i sin helhet otydlig. Verksamheten riktar sig bl.a. både till personer med dövblindhet och till andra.
- Det går inte att utläsa av återrapporteringen om stödet används på avsett sätt.
- Stödet för produktion av informationskällor för personer med dövblindhet ska enligt statsmakternas instruktioner ges till FSDB och Föreningen Frukträdet. Den ansökan som FSDB lämnat avser dock endast FSDB:s verksamhet. Detta faktum har inte uppmärksamats av Socialstyrelsen eller Socialdepartementet.
- Bidragsprocessen är inte transparent och förutsebar. En del av styrningen har skett i form av möten och muntliga överenskommelser som inte dokumenteras. Det föreligger också en otydlighet beträffande Socialstyrelsens uppdrag i bidragshanteringen. Socialdepartementet uppfattar att Socialstyrelsen har en större och bredare roll än vad myndigheten själv har uppfattat.

Gemensamt för samtliga fyra stöd är bristen på uppföljningar eller utvärderingar.

Med anledning av vad som framkommit i rapporten anser Statskontoret att det finns starka skäl att se över och ensa kravbild och samordna uppföljningen av de olika stöden. En starkare statlig styrning torde förbättra förutsättningarna att säkerställa att de särskilda statliga stöden är ändamålsenliga och effektiva. Detta bör enligt Statskontorets mening rimligen också bidra till ökad effektivitet utifrån målgruppens situation och behov samt en stärkt och långsiktig kvalitetsutveckling.

1 Inledning

1.1 Statskontorets uppdrag

Regeringen gav den 21 oktober 2010 Statskontoret i uppdrag att se över de särskilda statliga stöden till personer med dövblindhet. I uppdraget ingår att:

- kartlägga och analysera stödets syfte, utformning och inriktning,
- bedöma ändamålsenligheten och effektiviteten i såväl den enskilda som den samlade bidragsgivningen,
- kartlägga samverkan och gränsdragning mellan stat, kommun och landsting inom området utifrån respektive huvudmans åtagande. Statens styrning och uppföljning av stöden ska särskilt belysas.

I uppdraget anger regeringen att det är angeläget att analysera hur den statliga styrningen kan förbättras på området. Detta för att stärka kvalitet och effektivitet i den statliga bidragsgivningen. Av uppdraget framgår att Statskontorets analys ska omfatta de särskilda bidrag som utgår och det samlade offentliga åtagandet samt utgå ifrån bibehållen ansvarsfördelning.

Om Statskontoret finner det motiverat ska förslag lämnas som kan leda till ökad effektivitet utifrån målgruppens situation och behov samt bidra till en stärkt och långsiktig kvalitetsutveckling. Eventuella förslag ska rymmas inom befintliga resurser samt utgå ifrån rådande ansvarsfördelning. Uppdraget ska redovisas senast den 15 mars 2011. Uppdraget i sin helhet återfinns i Bilaga 1.

1.2 Förutsättningar för uppdraget

1.2.1 Bristfälligt kunskapsläge sedan tidigare

Förutsättningarna för Statskontorets utredning har försvårats av att vi har kunnat konstatera att det finns begränsad skriftlig dokumentation om de särskilda statliga stöden till personer med dövblindhet och att det finns stora brister avseende uppföljning och återrapporering av

stöden. Av regeringens uppdrag framgår heller inte explicit vad som avses med de särskilda statliga stöden. Några exempel på enskilda stöd lyfts fram i uppdraget, men det är inte närmare preciserat hur många eller vilka stöd som avses.

Det rådande kunskapsläget har inneburit svårigheter för Statskontoret att fullt ut genomföra den kartläggning och analys som efterfrågas i uppdraget. Således har vi tvingats använda en relativt stor del av uppdragstiden till mer grundläggande inventeringsarbete. Detta för att överhuvudtaget kunna identifiera vilka stöd som är att betrakta som särskilda statliga stöd till gruppen personer med dövblindhet. Det rådande kunskapsläget innebär också begränsningar för Statskontorets möjligheter att bedöma ändamålsenlighet och effektivitet i den enskilda och samlade bidragsgivningen, liksom möjligheterna att kunna lämna förslag.

1.2.2 Frågeställningar

Statskontoret har med utgångspunkt i uppdraget formulerat ett antal frågeställningar för att kunna svara på uppdragsfrågorna.

1. Hur ser stödsystemet ut i dag?
  - Vad faller inom respektive huvudmans ansvar (stat, kommun och landsting)?
2. Hur ser det statliga åtagandet ut?
  - Hur ser bakgrunden/historiken ut för de olika stöden?
  - Respektive stöds syfte och målgrupp?
  - Hur är varje stöd uppbyggt och finansierat?
  - Hur sker fördelning, styrning och uppföljning av stöden?
  - Hur ser samverkan/gränsdragning mellan stat, kommun, landsting ut för varje stöd?
3. Är stöden ändamålsenliga och effektiva?
  - Är syfte och målgrupp tydliga?
  - Är bidragsprocessen transparent och förutsebar?
  - Går stöden till avsedda målgrupper?
  - Hur ser stödadministrationen ut?

- Följs stöden upp och i sådana fall av vem?
- Finns någon samlad uppföljning och vem gör i sådana fallen?

Svaren på dessa frågor ligger till grund för Statskontorets bedömning av de särskilda statliga stöden.

1.2.3 Avgränsningar

Statskontorets uppdrag är att se över de särskilda statliga stöden till personer med dövblindhet. Socialdepartementet har muntligen meddelat att målgruppen för de särskilda statliga stöden främst utgörs av personer med medfödd/tidig dövblindhet och personer med förvärvad dövblindhet.

Uppdraget omfattar inte generella stöd till personer med funktionsnedsättning, utan endast de stöd som specifikt avser målgruppen personer med dövblindhet. Uppdraget avser ekonomiskt stöd från staten till huvudmännen eller målgruppen i form av intresseorganisationer, inte direkta ekonomiska stöd till personer med dövblindhet.

Statskontoret ska också kartlägga samverkan och gränsdragning mellan stat, kommun och landsting. Statskontoret har tolkat detta som att vi ska beskriva vilket ansvar som vilar på de olika parterna, men inte bedöma huruvida kommuner eller landsting uppfyller sitt ansvar.

I uppdragstexten undantas verksamheten inom folkbildning, högskolor, skolor, förskolor samt skolbarnomsorg från Statskontorets uppdrag. Av den anledningen har Statskontoret inte granskat verksamheten vid de statliga specialskolorna som är en del av Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). I uppdragets bakgrundstext nämns dock verksamheten vid Resurscenter dövblind (SPSM) som ett exempel på en mottagare av särskilt statligt stöd. Socialdepartementet har muntligen förtydligat att den ovan nämnda avgränsningen avser ”den pedagogiska verksamheten” inom berörda utbildningsinstanser, medan övrig verksamhet däremot ska ingå i Statskontorets utredning. Statskontoret har dock kunnat konstatera att det inte går att göra någon sådan tydlig gränsdragning mellan pedagogisk verksamhet och övrig verksamhet.

Hela verksamheten vid Resurscenter dövblind ingår därför i vår kartläggning och analys.

Socialdepartementet har också muntligen meddelat att det statliga stöd som kommer målgruppen till del genom Rikstolkjänst inte omfattas av uppdraget.

1.2.4 Begreppen ändamålsenlighet och effektivitet

Enligt uppdraget ska Statskontoret göra en bedömning av ändamålsenligheten och effektiviteten i såväl den enskilda som den samlade bidragsgivningen. Vad som bör avses med ändamålsenlighet och effektivitet i detta sammanhang är dock inte givet.

För att i vidare mening kunna avgöra om de statliga stöden till personer med dövblindhet är effektiva krävs egentligen att de bedöms i det större sammanhang de ingår i, dvs. som en del av hela det offentliga stödsystemet avseende funktionshindrade och utifrån den roll de statliga stöden till personer med dövblindhet har i detta system. Med de avgränsningar som regeringen angivit för uppdraget – dvs. att uppdraget inte omfattar generella stöd till personer med funktionsnedsättning, utan endast de stöd som specifikt avser målgruppen personer med dövblindhet – har Statskontoret dock tolkat det som att regeringen inte efterfrågar en effektivitetsbedömning i denna vidare mening. För uppdraget har vi istället tolkat begreppet ändamålsenlighet som att bidragsgivningen är utformad på ett sådant sätt att syftet med bidraget kan nås och begreppet effektivitet som att inte mer resurser används än vad som krävs för att uppnå målen med bidraget.

Även med denna tolkning behöver dock begreppen konkretiseras ytterligare för att man ska kunna närmare bedöma de statliga stödens ändamålsenlighet och effektivitet. Under punkt 3 i avsnitt 1.2.2 ovan anges ett antal kriterier som antas behöva vara uppfyllda för att stöden var för sig och samlat ska anses vara ändamålsenliga och/eller effektiva i den bemärkelse som vi använder begreppen i utredningen.

Vidare bör sägas att Statkontorets bedömning görs på en övergripande systemnivå. Ändamålsenliga och effektiva statliga stöd som ingår i ett överblickbart, transparent och förutsebart samlat stödsystem antas

bidra till en stärkt och långsiktig kvalitetsutveckling – något som nämns som en viktig aspekt i uppdraget.

1.3 Genomförande av uppdraget

Föreliggande rapport bygger på underlag bestående av information från flera olika källor. Statskontoret har tagit del av skriftligt material dels bestående av offentligt tryck, årsredovisningar etc., dels av litteratur som beskriver funktionshindret dövblindhet och vilka konsekvenser det har för individen. En referenslista återfinns i bilaga 2.

Vidare har Statskontoret genomfört ett tiotal intervjuer med företrädare för berörda organisationer (stödmottagare). Därutöver har vi haft kontakter med företrädare för ansvariga departement, myndigheter och andra organisationer. En förteckning över intervjupersoner återfinns i bilaga 3.

Delar av rapporten har faktagranskats av berörda parter.

Statskontorets uppdrag har genomförts av en projektgrupp bestående av Hedvig Tängdén (projektledare) och Anita Bashar Aréen. En intern referensgrupp och en extern referensperson har bidragit med synpunkter på upplägg och metodval.

1.4 Rapportens disposition

Statskontorets rapport har disponerats på följande sätt:

Kapitel 2 innehåller en kort beskrivning av funktionshindret dövblindhet.

I *kapitel 3* ges en översiktlig beskrivning av de olika offentliga stöd som personer med dövblindhet enligt gällande lagstiftning har rätt till. Beskrivningen görs utifrån vilken huvudman som har ansvar för stödet.

I *kapitel 4* presenteras den kartläggning Statskontoret gjort av de särskilda statliga stöd som identifierats.

I *kapitel 5* redovisas Statskontorets analys av stöden och bedömning av ändamålsenligheten och effektiviteten i såväl den enskilda som den samlade bidragsgivningen. Kapitlet avslutas med en sammanfattande slutsats.

Som bilagor till rapporten har fogats regeringens uppdrag till Statskontoret (*bilaga 1*), referenslista (*bilaga 2*), samt en lista över de personer som Statskontoret varit i kontakt med i uppdraget (*bilaga 3*).

2 Om dövblindhet

”Dövblindhet är ett särskilt funktionshinder. Dövblindhet är en kombination av funktionsnedsättningarna syn och hörsel. Det begränsar en persons aktiviteter och inskränker full delaktighet i sådan grad att samhället behöver underlätta med specifika serviceinsatser, miljömässiga förändringar och/eller tekniska lösningar.”¹

Personer med dövblindhet har en kombination av funktionsnedsättningarna nedsatt syn och nedsatt hörsel. Hur denna kombination ser ut – graden av syn- respektive hörselnedsättning – samt när i livet dövblindheten inträffar - varierar mellan olika personer. Ett fåtal personer med dövblindhet saknar helt syn och hörsel, medan flertalet i varierande grad har syn- och/eller hörselrester. Gemensamt för gruppen personer med dövblindhet är dock att funktionshindret medför omfattande konsekvenser i livsföringen och behov av stöd och service.

Inom gruppen personer med dövblindhet kan man skilja mellan personer med medfödd/tidig dövblindhet och personer med dövblindhet som förvärvats senare i livet.

- Personer med medfödd/tidig dövblindhet behöver inte vara födda med dövblindhet, men har förvärvat funktionshindret innan de utvecklade ett språk. För personer, eller barn, i denna grupp är det av stor betydelse att de får hjälp att utveckla sin kognitiva förmåga och kommunikation. Personer med medfödd dövblindhet har också ofta andra funktionshinder.
- Till gruppen personer med förvärvad dövblindhet räknas de som senare i livet har fått en nedsättning av antingen både syn och hörsel eller ett av funktionshindren. Inom gruppen kan man dessutom skilja på primärt döva eller hörselskadade personer som fått en synnedsättning senare i livet, primärt blinda eller synskadade personer som fått en hörselnedsättning senare i livet eller normalt

---

¹ Gemensam nordisk definition av dövblindhet antagen vid Nordiskt Ledarforum år 2007, www.nkcdb.se Läst 2011-01-04.

hörande och seende personer som fått både en syn- och hörselnedsättning senare i livet.²

Behoven och typen av stöd och service varierar mellan grupperna. Även på individnivå är behoven av stöd och service av mycket varierande grad och de ändras över tid. Oftast är funktionsnedsättningen på synen och/eller hörseln inte stabil, utan försämras successivt. För den enskilda individen kan detta innebära behov av ökade insatser eller av annan typ av insatser etc.

Det finns inga exakta siffror på hur många personer med dövblindhet det finns i Sverige. I dag uppskattas antalet personer med dövblindhet i Sverige till ca 2 000 personer. Ungefär 400 av dem har medfödd/tidig dövblindhet. Antalet personer med förvärvad dövblindhet uppskattas till ca 1 600 personer (≤ 60 år).³

Utöver dessa två grupper finns ytterligare en grupp som består av äldre personer som förvärvat funktionshindret sent i livet.⁴ Antalet personer med dövblindhet över 75 år uppskattas till ca 30–40 000 personer.⁵ Gruppen äldre med dövblindhet utgör den största gruppen av personer med dövblindhet men gruppen är inte i lika stor utsträckning föremål för statliga insatser som grupperna medfödd/tidig dövblindhet respektive förvärvad dövblindhet.

Dövblindhet definieras inte utifrån en strikt tillämpning av kvantitativa data om syn- och hörselskadans omfattning, utan utifrån den enskilda individens funktionella förutsättningar. Således finns det ingen given ”gräns” e.d. för när man är att betrakta som dövblind eller ej. Den funktionella definitionen kan sannolikt bidra till att gruppen personer med dövblindhet inte är så tydligt avgränsad, vilket i sin tur också kan innebära att det blir svårare att följa upp gruppen och dess behov.

---

² Informationen är hämtad från Förbundet Sveriges Dövblindas hemsida, fsdb.org. Läst 2011-01-19.

³ Informationen och statistiken om antalet personer med dövblindhet kommer från professor Claes Möller, överläkare vid Audiologiskt Forskningscentrum vid Universitetssjukhuset i Örebro och Institutet för Handikappvetenskap, Örebro Universitet.

⁴ För mer information om gruppen äldre se Edberg, PO m.fl. (2008).

⁵ Professor Claes Möller, överläkare vid Audiologiskt Forskningscentrum vid Universitetssjukhuset i Örebro och Institutet för Handikappvetenskap, Örebro Universitet.

Avsaknaden av kriterier är dock inget unikt för gruppen personer med dövblindhet. I den statistik som finns tillgänglig inom handikappområdet har funktionshindret inte en central roll. Det går att få fram statistik över till exempel antal insatser, men inte över antal individer med ett visst funktionshinder. Ett skäl till detta är att det från samhällets sida har ansetts viktigt att stödinsatser bygger på individuella behovsbedömningar, varför systemet också är uppbyggt utifrån detta ställningstagande. Det finns inte heller några ”rättighetskataloger” för olika typer av funktionshinder – dvs. att ett visst funktionshinder per automatik ger rätt till ett antal specificerade insatser – utan varje insats ska prövas utifrån den enskilda mottagarens behov.

Till gruppen personer med dövblindhet utgår flera olika typer av offentliga stöd. Till stor del handlar det om generella stöd till funktionshindrade. Kommuner och landsting ansvarar för huvuddelen av stöden enligt socialtjänstlagen (2001:453), lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, lagen om assistansersättning (1993:389) samt enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). Därutöver utgår det särskilda statliga stöd till huvudmännen och målgruppen.

3 Det samlade offentliga åtagandet

Till gruppen personer med dövblindhet utgår – som ovan nämnts– flera olika typer av offentliga stöd. Kommuner och landsting ansvarar för huvuddelen av stöden. I Statskontorets uppdrag ingår att kartlägga samverkan och gränsdragning mellan stat, kommun och landsting. Statskontoret har tolkat detta som att vi ska beskriva vilket ansvar som vilar på de olika huvudmännen, vilket redovisas nedan.

3.1 Uppgifts- och ansvarsfördelning

3.1.1 Landstingens ansvar

Landstingen ansvarar enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) för hälso- och sjukvård för dem som är bosatta inom landstinget. Enligt 3 b § är landstingen skyldiga att erbjuda dem som är bosatta inom landstinget eller som är kvarskrivna enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistas där:

- habilitering och rehabilitering,
- hjälpmedel för funktionshindrade,
- tolktjänst för vardagstolkning för barndomsdöva, dövblinda, vuxendöva och hörselskadade.

Personer med dövblindhet kan i varierande grad ha behov av alla dessa stöd.

3.1.2 Kommunernas ansvar

I socialtjänstlagen (2001:453) regleras bland annat kommunernas ansvar i förhållande till sina kommuninvånare ifråga om vissa grupper som kommunerna har ett särskilt ansvar för, däribland funktionshindrade. Frivillighet och medbestämmande är grunden för alla insatser som ges med stöd av socialtjänsten. I socialtjänstlagens 5 kapitel, om människor med funktionshinder, anges vad kommunerna ska medverka till beträffande enskildas behov av stöd etc. för att uppnå en skälig

levnadsnivå. Socialtjänstlagen är en central lag för regleringen av kommunernas ansvar gentemot enskilda.

Kommunerna har också huvudansvar för att tillgodose att insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) kommer berörda kommuninvånare tillgodo. För att omfattas av LSS krävs att man tillhör minst en av tre personkretsar som lagen är tillämplig för. Personer med dövblindhet omfattas av personkrets tre, dvs. ”personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder, som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service” (1 kap. 1 § p. 3). I lagen anges tio olika former av insatser som de olika personkretsarna kan omfattas av, nämligen:

1. Rådgivning och annat personligt stöd
2. Personlig assistans
3. Ledsagarservice
4. Kontaktperson
5. Avlösarservice i hemmet
6. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet
7. Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år
8. Boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdom
9. Boende med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad
10. Daglig verksamhet⁶

---

⁶ Bestämmelser om daglig verksamhet omfattar dock inte personkrets 3, dvs. den krets som omfattar personer med dövblindhet.

Kommunerna har också ansvar för:

- att lämna bostadsanpassningsbidrag till människor med funktionshinder enligt lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m.⁷
- färdtjänst enligt lagen (1997:736) om färdtjänst och riksfärdtjänst enligt lagen (1997:735) om riksfärdtjänst.

Kommunerna ansvarar således för merparten av de stöd och insatser som enligt olika lagar ska lämnas till personer med dövblindhet.

3.1.3 Statens ansvar

För personer med funktionsnedsättning finns också ett antal olika typer av stöd med statliga huvudmän. Enligt socialförsäkringsbalken (2010:110) betalar Försäkringskassan ut statligt stöd till enskilda medborgare genom assistansersättning och handikappersättning. Socialstyrelsen betalar på regeringens uppdrag ut statsbidrag till olika verksamheter och organisationer inom handikappområdet. Vissa av dessa medel har dock disponerats direkt av regeringen. Inom denna kategori återfinns flera av de särskilda statliga stöd som behandlas i denna rapport.

Vidare har några statliga myndigheter tillsynsansvar för vissa av de stöd som kommuner och landsting ansvarar för. Socialstyrelsen ansvarar t.ex. sedan tillsynsreformen år 2010 för tillsyn enligt LSS. Socialstyrelsen har också ansvar för att ta fram föreskrifter, allmänna råd och vägledningar avseende tillämpning av hälso- och sjukvårdslagen, socialtjänstlagen och LSS.

Boverket bedriver tillsyn över kommunernas handläggning av bostadsanpassningsbidrag. Boverket ansvarar också för föreskrifter och vägledningar gällande samma lag. Försäkringskassan utfärdar föreskrifter och vägledningar gällande assistansersättning enligt Socialförsäkringsbalken m.m.

---

⁷ Bidrag lämnas för fasta åtgärder i stadigvarande bostad.

Utöver detta tillkommer statsbidrag till kommuner och landsting för tolktjänster, anslagsfinansiering av Hjälpmedelsinstitutet samt vissa sakanslag till myndigheter med sektorsansvar t.ex. Post- och telestyrelsen.

3.2 Vissa gränsdragningsproblem

Det uppdelade ansvaret för stöd till personer med dövblindhet innebär att en enskild person kan få stöd från flera olika aktörer samtidigt. På regional nivå kan den enskilde komma i kontakt med läkare från flera olika kliniker, kurator, specialpedagog, sjukgymnast, arbetsterapeut, synpedagog, audionom med flera både på syncentralen, inom hörselvården och habiliteringen. Därutöver kan man ha kontakter inom kommunen med färdtjänst- och LSS-handläggare. För personer med medfödd dövblindhet som har ytterligare funktionsnedsättningar, tillkommer också kommunal habiliteringspersonal, personal i gruppboende och daglig verksamhet. Även Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen är myndigheter som personer med dövblindhet ofta kommer i kontakt med. För tolkberoende personer krävs det dessutom tolk i mötet med alla dessa myndighetskontakter, vilket kräver noggrann samordning och planering från den enskildes sida. I likhet med många andra funktionsnedsättningar, upplever personer med dövblindhet att det går åt mycket energi och tid till att samordna och hålla i alla dessa olika kontakter. Mängden myndighetskontakter samt den ofta mycket osäkra kommunikationssituationen är en kritisk faktor för kvalitet och skapar ofta en känsla av osäkerhet och utsatthet hos den enskilde individen.

Att ansvaret är uppdelat mellan olika aktörer ställer också krav på samverkan mellan de olika huvudmännen. Även internt inom till exempel en kommun eller ett landsting finns behov av samverkan mellan olika enheter. Olika initiativ har tagits för att främja ökad samverkan, t.ex. har Socialstyrelsen tagit fram föreskrifter som ställer krav på kommuner och landsting att gemensamt utforma rutiner för samordning av rehabiliterings- och habiliteringsinsatser.⁸ I sammanhanget bör också nämnas att frågan om tolk/ledsagning, som är av stor betydelse för målgruppen dövblinda, för närvarande ses över inom ramen för en utredning om tolktjänst för döva och hörselskadade.⁹

---

⁸ SOSFS 2008:20.

⁹ S 2010:08 Utredningen om tolktjänst för döva och hörselskadade, dir. 2010:87.

4 De särskilda statliga stöden

Som framgår av kapitel 3 ligger huvuddelen av ansvaret för de stöd som personer med dövblindhet har rätt till enligt gällande lagstiftning hos kommuner och landsting. De särskilda statliga stöden är avsedda att komplettera detta ansvar och riktar sig i huvudsak till huvudmän eller organisationer som arbetar med målgruppen, inte direkt till personer med dövblindhet.

I den kartläggning som Statskontoret genomfört har fyra särskilda statliga stöd identifierats. De kan i sin tur – utifrån sina syften – delas in i två typer:

- *Stöd vars syfte är att bygga upp och tillgängliggöra spetskompetens kring dövblindfrågor.* Till denna typ räknas det stöd som tillhandahålls genom den verksamhet som bedrivs vid dels Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor (NKC), dels Resurscenter dövblind (RC dövblind) inom Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Målgruppen är personal inom landsting, kommuner och till viss del andra myndigheter. Det handlar om personer som i sin yrkesroll ska tillhandahålla stöd till enskilda personer med dövblindhet.
- *Stöd vars syfte är att öka möjligheterna för personer med dövblindhet att delta i samhället.* Det handlar i huvudsak om att göra allmän information, t.ex. nyheter, tillgängliga för personer med dövblindhet samt underlätta deras möjligheter till kommunikation. Till denna typ räknas bl.a. stödet till Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB) för informationsspridning och stöd till anpassade kommunikationstjänster. Målgruppen är personer med dövblindhet.

I detta kapitel presenteras den kartläggning av de särskilda statliga stöd som Statskontoret genomfört. Stöden presenteras utifrån ovan nämnda indelning i typer av stöd.

4.1 Stöd med syfte att bygga upp och tillgängliggöra spetskompetens

Regeringen har vid ett flertal tillfällen framhållit att det finns behov av samlad kvalificerad kompetens inom dövblindområdet.¹⁰ Målgruppen är liten samtidigt som funktionshindret är komplext. Detta innebär att det är svårt för kommuner och landsting att bygga upp och upprätthålla nödvändig kompetens. Det finns därför behov av statligt finansierade nationella resurser. De särskilda statliga stöden utgörs av stödet till Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor (NKC) och stödet till Resurscenter dövblind (RC dövblind) inom Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM).

4.1.1 Stödet till Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor

Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor (NKC) är ett nationellt kunskapscenter inom dövblindområdet. Syftet med verksamheten är att tillgängliggöra kompetens för personal inom främst landstingen. Verksamheten finansieras helt genom statsbidrag via U0 9 anslag 4:3 Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation. År 2010 uppgick stödet till 6,6 mnkr. NKC tar inte ut några avgifter för de tjänster som tillhandahålls.

Bakgrund

På uppdrag av Social- och Utbildningsdepartementen genomfördes år 2002 en kartläggning av stödet till personer med dövblindhet. Kartläggningen visade att det uppdelade ansvaret för olika stöd till personer med funktionsnedsättningar skapade stora svårigheter för den enskilde. Personer med dövblindhet hade svårt att få samordnade stödinsatser och det saknades en helhetssyn på rehabilitering/habilitering av dessa personer.¹¹ Regeringen ansåg att det krävdes en väl utvecklad kompetens i dövblindfrågor som kunde göras tillgänglig för anställda inom landsting, kommuner eller andra organisationer, som i sin yrkesroll

---

¹⁰ Se t.ex. prop 2009/10:1, prop 2008/09:1.

¹¹ Möller, K. *Kartläggning av konsulenter för vuxna med dövblindhet*, 2002.

kommer i kontakt med personer med dövblindhet. Mo Gård¹² som vid den aktuella tidpunkten bl.a. utgjorde en nationell resurs för rehabilitering, habilitering samt diagnostisering av personer med dövblindhet, bedömdes ha den kompetens och erfarenhet som krävdes för att bygga upp och tillhandahålla sådan kompetens och bedömdes lämplig som huvudman.¹³ Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor (NKC) bildades år 2003 genom ett avtal mellan staten och Resurscenter Mo Gård. Enligt avtalet ska verksamheten finansieras genom bidrag från staten. Ett särskilt dotterbolag (Epidro AB) bildades vid Mo Gård för att driva verksamheten.¹⁴

Syfte och målgrupp

Syftet med det särskilda statliga stödet är att NKC genom sin verksamhet ska stödja de aktörer som har huvudansvaret för att bistå personer med dövblindhet, dvs. i huvudsak landsting och kommuner. Enligt avtalet åtar sig Mo Gård att *”inom ramen för en särskild enhet på riksnivå med allmän spetskompetens inom dövblindområdet, verka stödjande genom att generera och sprida kunskap, information och metoder i dövblindfrågor huvudsakligen till landsting.”*¹⁵ Enligt avtalstexten kan verksamheten *”i begränsad omfattning rikta sig även till kommuner och andra aktörer.”*¹⁶

Verksamheten ska bedrivas enligt de riktlinjer som framgår av en bilaga till avtalet. Enligt dessa riktlinjer ska Mo Gård inom ramen för ett Nationellt kunskapscenter för samhällets stöd till personer med dövblindhet bistå främst landstingen, men även kommuner och andra aktörer med specialkunskaper, beträffande behoven av stöd till personer med dövblindhet och särskilda omständigheter som hör samman med funktionshindret. NKC:s huvudsakliga uppgift är *kunskapsför-*

---

¹² Mogård är en stiftelseägd non-profit verksamhet som erbjuder tjänster till personer som kommunicerar på teckenspråk eller använder alternativa kommunikationsformer och som har ytterligare funktionsnedsättning. <http://www.mogard.se>. Läst 2011-02-23.

¹³ Bilaga till avtal mellan staten och Resurscenter Mo Gård AB om bidrag för viss verksamhet hos Mo Gård, 2003.

¹⁴ Bolaget heter Epidro AB, men detta namn används i begränsad utsträckning. I de flesta sammanhang används numer NKC och Statskontoret har därför valt att genomgående i denna rapport använda beteckningen NKC, för såväl verksamheten som bolaget.

¹⁵ 1.1§ Avtal om bidrag för dövblindverksamhet hos Mo Gård, 2003.

¹⁶ 1.1§ Avtal om bidrag för dövblindverksamhet hos Mo Gård, 2003.

medling genom utbildning, handledning, konsultation och nätverksarbete.

De övergripande målen för verksamheten ska vara att möjliggöra för landsting och kommuner att utveckla sin verksamhet och bygga upp kompetens för att kunna tillgodose behoven av samhällets stöd hos personer med dövblindhet och skapa förutsättningar för deras delaktighet i samhället.¹⁷

NKC har de senaste åren haft en tyngdpunktsförskjutning av aktiviteter mot personal som arbetar med personer med *medfödd dövblindhet*. NKC motiverar detta med att gruppen är utsatt och har omfattande behov. Inriktningen har dock mötts av en del kritik då merparten av de personer som landstingspersonalen kommer i kontakt med har *förvärvad dövblindhet*.

Verksamhet

NKC har en bred verksamhet som består av, materialframställning, konferenser, nätverksarbete och handledning/konsultation. Vad gäller det senare har NKC valt en arbetsmodell som innebär att man går in i enskilda ärenden och handleder den personal inom landstinget som finns kring en enskild person med dövblindhet. I dessa landsting har NKC skapat avtal som reglerar ansvaret i processen med syftet att säkerställa kontinuitet och kvalitet nära den enskilde. Kompetensförmedlingen riktar sig både till landstinget och till den aktuella kommunen, men är alltid relaterad till enskilda personer. Detta för att stärka att landstingen utvecklar kompetens för att kunna utgöra ett gott stöd till kommunerna i frågor som rör *medfödd dövblindhet*. Denna modell är framtagen för att säkra att kunskaperna verkligen kan omsättas till metoder och strategier som kommer den enskilde till del. Enligt NKC har efterfrågan på handledningsinsatser ökat och man har svårt att möta detta med de resurser man har.¹⁸

---

¹⁷ Bilaga till avtal mellan staten och Resurscenter Mo Gård AB om bidrag för viss verksamhet hos Mo Gård, 2003.

¹⁸ För närvarande har NKC 14 aktuella handledningsuppdrag.

Inom NKC finns också *Nationellt expertteam för diagnostisering*.¹⁹ Teamet har till uppgift att stödja de svenska landstingen i utredning och diagnostisering av dövblindhet samt bidra med adekvat underlag för habilitering och rehabilitering. Målgruppen är personer i alla åldrar vars diagnos är medicinskt och/eller funktionellt oklar. Teamet är tvärvetenskapligt sammansatt och består av läkare, specialpedagoger, psykologer och rådgivare som i sin yrkesroll arbetar med dövblindfrågor.

NKC sammanställer och producerar också informationsmaterial och rapporter om dövblindhet som tillhandahålls kostnadsfritt.

En genomgång av NKC:s årsredovisningar och den återrapportering som lämnats till Regeringskansliet visar att verksamheten expanderat sedan starten år 2003.

Under de första åren riktades NKC:s resurser i huvudsak mot landstingen i Skåne, Stockholm och Västra Götaland och de dövblindteam som byggts upp där. År 2003 uppskattade NKC att 75 procent av resurserna gick till dessa tre landsting. År 2009 uppgick denna andel till 35 procent.

NKC ska enligt avtalet redovisa andelen egeninitierade kontakter med berörda aktörer. År 2003 var denna andel 75 procent och år 2009 uppgick den till 35 procent. Således sker de kontakter som NKC i dag har med berörda regionala och lokala aktörer nu oftast på aktörens initiativ. Enligt återrapporteringen uppskattar NKC vidare att cirka 500 individer med dövblindhet under år 2009 indirekt berörts av centrets verksamhet. År 2003 var motsvarande siffra 100.

Åren 2004-2007 genomfördes årliga uppföljningar av landstingens arbete med personer med dövblindhet, av bl.a. externa forskare på uppdrag av NKC. År 2008 beslutade NKC på grund av resursskäl att ersätta dessa årliga uppföljningar med fördjupade undersökningar vart tredje år. Någon sådan fördjupad undersökning har ännu inte genomförts. Under hösten 2010 fick dock en forskare vid Malmö högskola i

---

¹⁹ År 1996 gav Socialdepartementet Resurscenter Mo Gård i uppdrag att starta ett nationellt expertteam för diagnostisering av dövblindhet. Sedan bildandet av NKC utgör verksamheten en del av NKC.

uppdrag av NKC:s styrelse att genomföra en översyn av NKC:s verksamhet. Undersökningen – som mer har karaktären av en kvalitativ genomlysning och utvärdering av verksamheten åren 2003–2010 – är tänkt att fånga in hur NKC:s målgrupp, framför allt personal inom landstingen, använder sig av och ser på verksamheten. Denna utvärdering är tänkt att ligga till grund för en strategisk långsiktig verksamhetsplan. Rapporten beräknas vara färdig under våren 2011. Statskontoret har därför inte haft möjlighet att ta del av resultaten.

Finansiering²⁰

Enligt avtalet mellan staten och Resurscenter Mo Gård ska verksamheten finansieras genom bidrag från staten. För det första verksamhetsåret²¹ (2003) betalade staten ett bidrag på 6 miljoner kronor. Från och med budgetåret 2004 ska staten enligt avtalet betala bidrag med 4 miljoner kronor årligen. Detta belopp ska fr.o.m. år 2004 pris- och löneomräknas. Därutöver tillförs verksamheten årligen 2 miljoner kronor.²² För verksamhetsåret 2010 fick NKC statsbidrag om totalt knappt 6,6 miljoner kronor²³ via UO 9 anslaget 4:3 Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation. Bidraget till NKC utgör bara en liten del av detta anslag som för samma år totalt uppgick till 31,3 miljoner kronor.²⁴ NKC tar inte ut några avgifter för de tjänster man tillhandahåller och får ingen ytterligare finansiering från annat håll.

Statsbidraget till NKC betalas ut kvartalsvis via Socialstyrelsen.

Styrning och uppföljning

Statens möjligheter till styrning och uppföljning av stödet regleras av avtalet mellan staten och Resurscenter Mo Gård. I avtalet ställs vissa krav på årliga redovisningar av verksamheten. NKC ska varje år lämna

---

²⁰ NKC beviljades år 2009 medel från Allmänna Arvsfonden för utveckling av modeller för utbildning av personal som arbetar med dövblindhet. Medlen söks projektspecifikt och utgör därför enligt Statskontorets bedömning inte en del av det statliga stödet.

²¹ Verksamhetsåret 2003 sammanföll enligt avtalet med budgetåret 2003.

²² När NKC bildades fanns redan viss statsbidragsfinansierad verksamhet vid Mo Gård. Den befintliga verksamhet som rörde dövblindfrågor flyttades in i NKC och bidraget för denna verksamhet (2 miljoner kronor) följde med. I budgetpropositionen görs ingen åtskillnad mellan dessa delar utan bidraget till NKC behandlas samlat och som en helhet.

²³ Totalt uppgick stödet till 6 588 000 kr år 2010.

²⁴ Prop. 2009/10:1 UO 9.

in årsredovisning, revisionsberättelse samt en skriftlig redovisning för föregående verksamhetsår till Regeringskansliet.²⁵

Av den årliga redovisningen ska följande framgå:

- antal årsarbetskrafter efter funktioner,
- i vilken omfattning landets olika delar tagit del av centrets resurser,
- i vilken omfattning centrets verksamhet präglas av egeninitierade kontakter respektive kontakter som initierats av berörda regionala och lokala aktörer,
- på vilka grunder och med vilka resultat olika aspekter i centrets verksamhet har prioriterats,
- uppskattat antal personer med dövblindhet i landet samt andelen av dem som varit direkt berörda av centrets insatser under året,
- en samlad bedömning av utvecklingen och det allmänna tillståndet för personer med dövblindhet i landet med särskilt avseende på tillgång till och kvaliteten i samhälleliga stöd.

Regeringskansliet eller Socialstyrelsen har enligt avtalet också rätt att begära in upplysningar och handlingar som rör bidragets användande.²⁶ Staten har enligt avtalet rätt att utse en ledamot i NKC:s styrelse.²⁷ Under åren 2003–2007 utnyttjades inte denna rätt och först i december 2007 utsåg regeringen en styrelseledamot.²⁸

---

²⁵ Vid två tillfällen, åren 2007 och 2008, har den efterfrågade åiterrapporteringen lämnats i samband med ett möte mellan ansvariga tjänstemän inom Socialdepartementet och den verkställande ledningen för NKC. År 2010 hölls inget möte i samband med åiterrapporteringen. Representanter för NKC träffade dock ansvariga tjänstemän vid Socialdepartementet under hösten 2010.

²⁶ 3.2§ *Avtal om bidrag för dövblindverksamhet hos Mo Gård, 2003*. Socialdepartementet har vid ett tillfälle begärt in ytterligare information. Skälet var att man uppfattade att det var svårt att utläsa vilka prioriteringar NKC gjort och hur de genomförde sitt uppdrag. Socialstyrelsen har inte begärt in någon information. Myndigheten har inget uppdrag från regeringen att pröva eller följa upp stödet.

²⁷ 3.1§ *Avtal om bidrag för dövblindverksamhet hos Mo Gård, 2003*.

²⁸ Socialdepartementet har sedan år 2007 haft ett möte med styrelseledamoten. Det har förekommit vissa ytterligare kontakter, men någon återkoppling eller särskild rapportering har inte efterfrågats av Socialdepartementet.

Regeringen har också rätt att låta en särskilt utsedd auktoriserad revisor granska den verksamhet som bidraget avser.²⁹ Regeringen har dock inte sett behov av att utse en sådan revisor.³⁰ Enligt avtalet har också Riksrevisionen rätt att utföra effektivitetsrevision av verksamheten. Någon sådan granskning har inte genomförts. Regeringen har – utöver föreliggande utredningsuppdrag – inte initierat någon uppföljning eller utvärdering av verksamheten.

4.1.2 Stödet till Resurscenter dövblind

Resurscenter dövblind (RC dövblind) är ett specialpedagogiskt resurscenter med nationell verksamhet riktad mot dövblindfödda barn och ungdomar. RC dövblind ingår i Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Verksamheten finansieras helt genom U0 16 anslag 1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM:s förvaltningsanslag). År 2010 uppgick budgeten för RC dövblind till ca 10 miljoner kronor. RC dövblind tar inte ut några avgifter för de tjänster man tillhandahåller.

Inom utbildningsområdet utgår statens stöd till barn med medfödd dövblindhet och barn med förvärvad dövblindhet, ungdomar och vuxenstudier genom Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). I specialpedagogiska frågor som rör barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning ska SPSM enligt sin instruktion ge råd och stöd till skolhuvudmän med ansvar för utbildning inom det offentliga skolväsendet.³¹ Stödet till barn med medfödd dövblindhet ges via RC dövblind, en nationell enhet inom SPSM.

Bakgrund

Flera utredningar i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet låg till grund för RC dövblind. År 2000 beslutade riksdagen att specialskolorna även fortsatt skulle vara statliga och samlas i en gemensam myndighet, Specialskolemyndigheten (SPM). En utredning (MYS-utredningen³²) fick i uppdrag att bl.a. analysera hur ett nytt rikstäckande resurscenter för dövblindfödda elever skulle byggas upp.

---

²⁹ 3.3§ *Avtal om bidrag för dövblindverksamhet hos Mo Gård, 2003.*

³⁰ Bokföring och redovisning granskas av auktoriserad revisor utsedd av Mo Gård.

³¹ Förordning (2009:1216) med instruktion för Specialpedagogiska skolmyndigheten.

³² U 2000:01 Utredningen om statens stöd i specialpedagogiska frågor (MYS-utredningen).

Utgångspunkten för bildandet av RC dövblind var en ny terminologi avseende funktionshinder från WHO samt FN:s standardregler där gruppen dövblindfödda uppmärksammades som en liten grupp med specifika förutsättningar som kräver personal och miljö med särskild kompetens. Enligt MYS-utredningen har en enskild kommun sällan den kompetens som krävs och därför skulle staten ta ansvar för utbildningsfrågor som rör dövblindfödda barn och ungdomar.

Syfte och målgrupp

Enligt SPSM:s instruktion 5 § ska myndigheten erbjuda specialpedagogisk utredning³³ inom resurscenter för barn och ungdomar som är dövblindfödda. I verksamheten vid ett resurscenter ska det ingå att informera och utbilda lärare, annan personal samt vårdnadshavare.³⁴ RC dövblind erbjuder specialpedagogisk utredning samt råd och stöd kring barn och ungdomar som är *dövblindfödda* riktat till personal i skolmiljön runt barnet och vårdnadshavare i syfte att öka kompetensen kring barnens behov av stöd. Inriktningen mot barn med medfödd dövblindhet motiveras av de speciella behov dessa barn har för möjligheten till kognitiv utveckling.

Verksamhet

RC dövblind arbetar med handledning till personal i skolmiljö. Vid behov hänvisar kommunerna sin skolpersonal till RC dövblind. Det är också vanligt att föräldrar till barn med dövblindhet tar initiativ till möten med RC dövblind. Vid bildandet år 2001 genomförde RC dövblind insatser riktade till personal som samlat arbetade med ca 20 barn. År 2010 riktade sig insatserna till personal som samlat arbetade med ca 80 stycken barn.

Resurscentren gör egna uppföljningar av de specialpedagogiska utredningar man utför. Dessa består av enkäter till personal och föräldrar i syfte att få en bild av om och hur elevens situation har förändrats efter utredningen.

---

³³ Specialpedagogiska utredningar är en fördjupad kartläggning och tvärprofessionell bedömning som genomförs av något av de fyra resurscentren med fokus på anpassning av elevens pedagogiska miljö. Utredningen ligger till grund för specialpedagogisk handledning/rådgivning kring pedagogiska konsekvenser och strategier. Specialpedagogiska utredningar är kostnadsfria.

³⁴ Förordning (2009:1216) med instruktion för Specialpedagogiska skolmyndigheten.

RC dövblind erbjuder också utbildning till föräldrar. Utbildningen genomförs årligen varje höst i samarbete med intresse- och föräldraorganisationer och andra professionella verksamheter samt föräldrar. RC dövblind kan på eget eller externt initiativ också arrangera utbildningar för mindre och mer specifika föräldragrupper. Dessa utbildningar kan genomföras på resurscentret eller på hemorten i samverkan med lokala resurser i kommun eller landsting. Kurserna är avgiftsfria.

Vid RC dövblind arbetar 8–11 personer (specialpedagoger, psykologer och kurator), motsvarande ca 8 årsarbetskrafter.

Utöver enheten RC dövblind finns verksamhet inom SPSM som riktar sig till gruppen personer med förvärvad dövblindhet. Inom SPSM bedrivs regional rådgivningsverksamhet, där rådgivare från SPSM samverkar med kommuner/skolor. I varje region³⁵ finns det en rådgivare som bl.a. arbetar med ärenden som rör barn med förvärvad dövblindhet. SPSM har fattat beslut om att 20 procent av rådgivarnas tid/tjänst ska avsättas för arbete med frågor som rör barn med förvärvad dövblindhet. Rådgivarna arbetar främst med *dövblindblivna* barn och ungdomar.

Finansiering

RC dövblind finansieras helt genom UO 16 anslag 1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM:s förvaltningsanslag). Totalt anvisades 700 miljoner kronor på detta anslag år 2010.³⁶ Den del av anslaget som gick till verksamheten inom RC dövblind uppgick samma år till ca 10 miljoner kronor. RC dövblind tar inte ut några avgifter för de tjänster man tillhandahåller.

Styrning och uppföljning

Specialpedagogiska skolmyndigheten är en statlig myndighet under regeringen. I regleringsbrev kan regeringen ge uppdrag eller ange olika återrappporteringskrav. Av regleringsbrevet för år 2009 framgår att myndigheten så långt det är möjligt särskilt ska redovisa antalet råd-

---

³⁵ SPSM har verksamhet i fem regioner samt fyra nationella resurscenter som förstärkning till det stöd som finns i regionerna. Regionerna är geografiskt indelade i den norra, västra, östra, mellersta och södra regionen. Varje region omfattar ett antal län där den största utgörs av den mellersta regionen med ett upptagningsområde av 6 län. I varje region finns dessutom en specialskola. www.spsm.se Läst 2011-01-14.

³⁶ Prop. 2009/10:1 UO 16.

och stödinsatser samt utredningar inom varje resurscenter fördelat på verksamhets- och utbildningsformer, kön samt olika typer av funktionsnedsättningar.³⁷ De senaste två åren har dock antalet åiterrapporteringskrav och mål i SPSM:s regleringsbrev blivit betydligt färre och mindre detaljerade. I regleringsbrevet för år 2010 är målen och åiterrapporteringskraven för verksamheten mer övergripande.³⁸

Uppföljningen av verksamheten inom SPSM sker enligt verksamhetsplan och interna redovisningsplaner. Resultatet rapporteras i årsredovisningen. RC dövblinds verksamhet finns inom ramen för hela det specialpedagogiska stödet. I myndighetens samlade specialpedagogiska stöd ingår en sammanlagd redovisning från ca 175 regionala rådgivare, 80 medarbetare totalt vid resurscentren varav RC dövblind omfattar 10 personer.

Av årsredovisningen framgår att antalet rådgivningsuppdrag om dövblindhet endast utgör 1 procent av samtliga rådgivningsuppdrag. Inom RC dövblind genomfördes sex specialpedagogiska utredningar inom barn- och ungdomsutbildning under år 2009, vilket utgör fyra procent av samtliga specialpedagogiska utredningar.³⁹

4.2 Stöd med syfte att öka möjligheterna till delaktighet

Kombinationen av nedsatt syn och nedsatt hörsel som personer med dövblindhet har medför stora konsekvenser för möjligheterna att kommunicera och ta del av information. Målgruppen är, som tidigare nämnts, liten samtidigt som funktionshindret är komplext. Målgruppens begränsade förutsättningar att tillgodogöra sig skriftlig och talad information ställer särskilda krav på hur informationen levereras och presenteras.

Mot denna bakgrund har regeringen bedömt att det finns behov av extra insatser för att göra allmän information, nyheter etc. tillgängliga för personer med dövblindhet. Inom detta område finns därför sär-

---

³⁷ Regleringsbrev för budgetåret 2009 avseende Specialpedagogiska skolmyndigheten.

³⁸ Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende Specialpedagogiska skolmyndigheten.

³⁹ Avser utredningar riktade mot grundskola, särskola, sameskola, specialskola och/eller skolbarnomsorg. Gymnasieutbildning redovisas separat.

skilda statliga stöd till den elektroniska kommunikationstjänsten Fruktträdet och till Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB). Stödet till FSDB består av två delar: dels produktion av informationskällor för personer med dövblindhet samt kommunikationstjänster via databaser, dels kunskapsutveckling, nätverksbyggande och informationsspridning.

4.2.1 Stödet till Fruktträdet – kommunikationstjänster via databaser

Fruktträdet består av kommunikationstjänster via databaser. Syftet är att tillhandahålla ett nätverk för kommunikations- och informations-spridning som ska ge personer med dövblindhet ökade möjligheter att kommunicera, upprätthålla sociala kontakter och hålla sig informerade. Verksamheten finansieras genom UO 22 anslag 2:2 Ersättning för särskilda tjänster till funktionshindrade. Anslaget disponeras av Post- och telestyrelsen (PTS). Stödet till Fruktträdet uppgick till knappt 1 miljon kronor under år 2010.

Bakgrund

I början av 1990-talet, innan Internet slog igenom, var nätverk av ihopkopplade databaser vanliga för elektronisk kommunikation. Även personer med andra funktionshinder än dövblindhet hade nytta av tjänsterna. År 1992 bildades Föreningen Fruktträdet för att sköta ett nätverk med kommunikationstjänster via databaser. I och med den tekniska utvecklingen har många databaser blivit obsoleta och lagts ned och i dag finns endast två kvar.⁴⁰ Föreningen Fruktträdet hade fram till årsskiftet 2010/2011 ansvaret för driften av tjänsten. Den 1 januari 2011 övergick – på Föreningen Fruktträdet's initiativ – ansvaret för driften av kommunikationstjänsten till FSDB.

Syfte och målgrupp

Syftet med kommunikationstjänsten Fruktträdet är att erbjuda fungerande servertjänster där diskussionsforum är anslutna. Personer med dövblindhet ska på detta sätt kunna få tillgång till information och möjlighet att upprätta och upprätthålla sociala kontakter.⁴¹

---

⁴⁰ Göransson, L. och Liljedahl, K. (2010) Från projekt till delaktighet – Utvärdering av 44 projekt relaterade till funktionsnedsättningen dövblindhet.

⁴¹ Projektplan för utvecklingstjänsten Fruktträdet – Ann Jansson 2010-06-10.

Målgruppen för kommunikationstjänsten Fruktträdet är personer med dövblindhet.⁴²

Verksamhet

Kommunikationstjänsten Fruktträdet innebär att användarna via två olika databaser, Träffpunkt 44 och Träffpunkt Nova, kan nyttja olika elektroniska kommunikationstjänster, t.ex. delta i diskussionsgrupper, hämta information samt skicka och ta emot e-post.⁴³

Träffpunkt 44 är textbaserad och har funnits sedan år 1991. Databasen utvecklades för att anpassa mötesforum, meddelande- och informationstjänster på ett lättillgängligt sätt för personer med dövblindhet och synskada. Träffpunkt Nova är en nyare Internetbaserad databas som ger användaren möjlighet att själv välja textbaserad eller grafisk miljö efter egna behov och förutsättningar. Träffpunkt Nova har utvecklats för att bli mer lättillgänglig via Internet.

Finansiering⁴⁴

Stödet till kommunikationstjänsten Fruktträdet finansieras genom UO 22 anslag 2:2 Ersättning för särskilda tjänster till funktionshindrade. Anslaget disponeras av Post- och telestyrelsen (PTS). Under år 2010 fick Fruktträdet knappt 1 miljon kronor för sin verksamhet.⁴⁵ Stödet till Fruktträdet utgör en mycket liten del av detta anslag som år 2010 totalt uppgick till ca 149 miljoner kronor.⁴⁶ Under perioden 1997–2010 har Föreningen Fruktträdet fått stöd via PTS uppgående till ca 11,5 miljoner kronor.

Användandet av kommunikationstjänsten är kostnadsfritt.

---

⁴² Enligt PTS hemsida vänder sig kommunikationstjänsten Fruktträdet både till personer med dövblindhet och synskadade personer. Enligt avtal och uppdragsbeskrivning för tjänsten utgörs målgruppen enbart av personer med dövblindhet.

⁴³ Informationen är hämtad från en intervju med PTS samt rapporten Från projekt till delaktighet - Utvärdering av 44 projekt relaterade till funktionsnedsättningen dövblindhet. Göransson, L. och Liljedahl, K., Arvsfonden(2010).

⁴⁴ Föreningen Fruktträdet har beviljats projektmedel från Allmänna Arvsfonden för att utveckla databaserna. Medlen är avsedda att finansiera specifika projekt och ska inte täcka kostnader för ordinarie verksamhet. Enligt Statskontorets bedömning utgör dessa medel inte en del av det särskilda statliga stödet.

⁴⁵ Totalt uppgick stödet till 970 000 kr år 2010. Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende Post- och telestyrelsen.

⁴⁶ Prop. 2009/10:1 UO 22.

Styrning och uppföljning

Under åren 1997–2008 betalades stödet till Föreningen Fruktträdet som ett bidrag via anslaget 2:2 Ersättning för särskilda tjänster till funktionshindrade. Från den 1 juli 2008 har dock Fruktträdet finansierats som ett utvecklingsprojekt och PTS har tecknat avtal med Föreningen Fruktträdet varje år. Syftet med förändringen är att bättre kunna vidareutveckla tjänsten. Enligt PTS ska databaserna Träffpunkt 44 och Träffpunkt Nova bestå och kunna användas på samma sätt som i dag, men med förutsättningar och önskemål om att utveckla tjänsterna genom exempelvis mobila lösningar med punktläsrad⁴⁷ för att kunna använda Internet.⁴⁸

I avtalen regleras planering, genomförande, finansiering samt styrgruppsmöten där statistik och utveckling av tjänsten ses över. Enligt avtalet är det projektledaren för kommunikationstjänsten och Föreningen Fruktträdet som ansvarar för utvärdering av tjänsten.⁴⁹ Föreningen Fruktträdet har skickat in statistiska beräkningar av drift till Post- och telestyrelsen varje kvartal och en uppföljning av verksamheten har skett var sjätte månad vid styrgruppsmöten, där en kort avrapportering till PTS har skett.⁵⁰ Näringsdepartementet ställer inte några särskilda krav på återrapportering i denna del från PTS. PTS gör återkommande behovsutvärderingar för olika insatser och behov men det har inte gjorts för gruppen personer med dövblindhet sedan år 2005.

---

⁴⁷ Punktläsrad eller punktläsarrad är en mekanisk display för punktskrift. En punktläsrad för dator innebär förenklat att användaren på displayen kan läsa den information som syns på skärmen.

⁴⁸ Uppdragsbeskrivning vad gäller förmedling av elektroniska kommunikationstjänster till personer som är dövblinda. Post- och telestyrelsen, Dnr 06-9388

⁴⁹ Avtal planering och genomförande av elektroniska kommunikationstjänster genom databaserna Träffpunkt 44 och Träffpunkt Nova åt dövblinda. Post- och telestyrelsen 2010.

⁵⁰ Projektplan för utvecklingstjänsten Fruktträdet – Ann Jansson – Föreningen Fruktträdet 2010-06-10.

Statistiken över antalet användare av Frukträdets databaser är enligt PTS inte exakt, eftersom det enbart är via den ena av de två inloggningssätten som man kan mäta inloggningsar.⁵¹

I den slutrapport som Föreningen Fruktrådet lämnade till PTS år 2010 konstateras att leveransen av elektronisk information och kommunikation för de medlemmar som är anslutna till nätverket har fungerat bra. Databaserna har levererat nyheter, väderrapporter och möjligheter att delta i olika diskussionsfora. Det är framför allt många äldre medlemmar som använder Frukträdets tjänster eftersom de har äldre datorer, läser med punktskrift och inte anser sig klara Internet. För att klara av den nya tekniken krävs utbildning för äldre medlemmar, men enligt Föreningen Fruktrådet prioriteras det inte av många landsting eftersom de saknar kompetens och resurser.⁵²

PTS är beredda att ge stöd till en utveckling av Fruktrådet, men de anser att det kan komma att behövas både projektledning och kunskaper om ny teknik för att åstadkomma det.⁵³ Enligt uppgift från PTS har dock ännu inget avtal kommit till stånd mellan parterna rörande fortsatt finansiering.

---

⁵¹ Enligt de uppgifter som Föreningen Fruktrådet har uppgivit har TP 44:an ca 134 aktiva användare som loggat in minst en gång under år 2009. I TP Nova finns en lista med e-postadresser som är registrerad. Totalt finns 443 stycken användare registrerade. Av dessa är 316 personer endast med på e-postlistan, medan 127 stycken finns med både på e-postlistan och med ett eget konto vilket gör att de också har möjlighet att logga in på webbforumet.

⁵² Slutrapport för Projektet Utvecklingstjänsten Fruktrådet, Ann Jansson 2010-06-10.

⁵³ Intervju med handläggare på PTS.

4.2.2 Stödet till Förbundet Sveriges Dövblinda

Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB) är en intresseorganisation. Syftet med stödet är att tillgängliggöra information för personer med dövblindhet. Stödet består av två delar: ett stöd för produktion av informationskällor för personer med dövblindhet och ett stöd för kunskapsutveckling, nätverksbyggande och informationsspridning. Verksamheten finansieras genom ett statsbidrag via UO 9 anslag 3:2.⁵⁴ Vissa statsbidrag inom handikappområdet. År 2010 uppgick stödet till FSDB och föreningen Fruktträdet till 6,2 miljoner kronor för produktion av informationskällor för personer med dövblindhet. Stödet till FSDB för kunskapsutveckling, nätverksbyggande och informationsspridning uppgick samma år till 679 000 kronor. FSDB tar inte ut några avgifter för de tjänster som produceras och tillhandahålls.

Bakgrund

Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB) har fått stöd för att sprida information till personer med dövblindhet sedan slutet av 1970-talet.⁵⁵ Statskontoret har inte kunnat finna någon skriftlig dokumentation om motiven för inrättandet av stödet. Stödet faller inom ramen för de verksamheter som regeringen pekat ut som ska få del av statsbidrag inom anslag 3:2 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionsnedsättning.

Syfte och målgrupp

Det statliga stödet till FSDB avser två olika verksamheter. Den första verksamheten handlar om FSDB:s och Fruktträdets⁵⁶ produktion av informationskällor. FSDB får stöd för informationsspridning med motivet att personer med dövblindhet har stora svårigheter att ta del av information och kommunicera. Då många ordinarie kommunikationsvägar inklusive social samvaro inte finns eller är starkt beskurna för personer med dövblindhet underlättas deras kommunikation och infor-

⁵⁴ I samband med budgetpropositionen 2010/11:1, flyttades stödet till FSDB från anslag 3:2 till anslag 4:2.

⁵⁵ Stödet till FSDB har historiskt betalats ut under olika anslag. Bland annat har FSDB fått medel under anslaget 3:2 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionsnedsättning. Ett förslag som för närvarande bereds inom Regeringskansliet är att slå ihop anslagen 4:2 och 3:2. Syftet är att få en bättre överblick av bidragsfördelningen till verksamheter som vänder sig till personer med funktionsnedsättning.

⁵⁶ Se avsnitt 4.2.1.

mationsinhämtning av digital teknik. Det finns dock alltså behov av att kunna få sammanfattande och bearbetade texter. Denna del av stödet avser huvudsakligen tidningen NUET och den elektroniska nyhetsservicen. Målgruppen för nyhetstidningen NUET samt för övrig informationsspridning via kommunikationsdatabaserna TP 44 och TP Nova är personer med dövblindhet.

Den andra verksamheten avser FSDB:s arbete för att öka dövblinda personers aktivitet och delaktighet i samhället genom kunskapsutveckling, nätverksbyggande och informationsspridning. Därutöver ska FSDB särskilt uppmärksamma kunskap om livsvillkoren för äldre personer med dövblindhet. Det sistnämnda ska göras i samråd med Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor (NKC).⁵⁷

Målgruppen för stödet till FSDB som avser kunskapsutveckling, nätverksbyggande och informationsspridning är inte enbart personer med dövblindhet utan även personal som arbetar med personer med dövblindhet, politiker och tjänstemän inom olika sektorer i samhället.

Verksamhet

Den verksamhet som stöds består av produktionen av nyhetstidningen NUET, elektronisk nyhetsservice, utveckling av databasnätverket Fruktrådet samt kunskapsutveckling, nätverksbyggande och informationsspridning. En fördel är att målgruppen dövblinda kan använda tjänsterna oberoende av hjälp av andra. Produktionen är beroende av kontinuerlig teknisk utveckling och anpassning samt att utbildning kan tillhandahållas.⁵⁸ Det sistnämnda avser utveckling, drift och utbildning kring kommunikationsdatabasen Fruktrådet (se avsnitt 4.2.1).

Nyhetstidningen NUET innehåller aktuella nyheter som redigerats och anpassats i språk och skrift för att passa målgruppens behov. Formatet anpassas också till målgruppens olika behov av olika medier för att kunna ta del av texten. NUET utkommer både i punktskrift, DAISY (inläst på skiva) samt på svartskrift i storstil. Tidningen utkommer inte på teckenspråk. Enligt FSDB räcker inte nuvarande finansiering för att producera tidningen i denna form. Detta medför att gruppen tecken-

---

⁵⁷ Socialstyrelsens regleringsbrev för budgetåret 2011.

⁵⁸ Socialstyrelsen, Anslaget 16:4 Viss verksamhet för personer med funktionshinder (Dnr 21-3397/07), 2007.

språkiga som har synrester inte kan få tidningen i den form som skulle passa dem bäst.

Nyhets tidningen NUET görs inte i egen regi, utan tidningen produceras på uppdrag av FSDB av ett företag.⁵⁹

Nyhets tidningen NUET distribueras både fysiskt via vanlig post och elektroniskt. Prenumeranterna utgörs främst av privatpersoner. Tidningen distribueras i begränsad upplaga till tolkcentraler och vissa andra institutioner som personer med dövblindhet antas besöka. FSDB är beroende av Fruktträdets nätverk för att kunna sprida information. Distributionen av NUET i dess olika former sker dels genom FSDB:s medlemsregister, dels genom FSDB:s databaser. Det finns möjlighet att prenumerera och få tidningen via e-post eller själv ladda ned den från Internet. Antal prenumeranter av de fysiska versionerna av NUET är ca 285 stycken. När det gäller antal läsare av den elektroniska versionen av NUET är siffrorna osäkra. Alla som loggar in i FSDB:s databaser har möjlighet att komma åt NUET, men enligt FSDB har man ingen statistik över antalet läsare.

I den elektroniska nyhetsservicen ingår förutom tidningen NUET, väderleksprognoser, sport, lokala nyheter, börskurser m.m. Enligt återrapporteringen når nyhetsservicen ca 350 mottagare.⁶⁰

Enligt FSDB ingår inte elektronisk nyhetsservice i Fruktträdets verksamhet, men Fruktträdets datornätverk används för distributionen av nyhetsservicen. Programvarorna som tagits fram specifikt för detta ändamål är framtagna och administreras av FSDB. I övrigt finns det ingen redovisning om Fruktträdet i FSDB:s ansökan/återrapportering till Socialstyrelsen.

Den verksamhet som stöds genom stödet för kunskapsutveckling, nätverksbyggande och informationsspridning består av just ovan nämnda verksamheter. Verksamheten syftar till kunskapsutveckling. Nätverksbyggandet går ut på att bygga olika nätverk för att samverka mellan

---

⁵⁹ Tundell och Salmson AB.

⁶⁰ Socialstyrelsen - Anslaget 16:4 Viss verksamhet för personer med funktionshinder. (Dnr 21-3397/07) 2007.

stat, kommun och landsting ska komma igång.⁶¹ Stödet används också för extern och intern informationsspridning. FSDB sprider information dels externt till politiker och tjänstemän inom olika samhällsområden, dels internt inom sin organisation för att informera medlemmar om deras rättigheter och skyldigheter i samhället.

Finansiering⁶²

För budgetåret 2010 betalade Socialstyrelsen ut knappt 6,2 miljoner kronor under UO9 anslag 3:2 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionsnedsättning.⁶³ Stödet finansierar utgivningen av nyhetstidningen NUET samt utveckling av databasnätverket Frukträdets. Det framgår inte – av vare sig Socialstyrelsens regleringsbrev eller FSDB:s ansökan/återrapportering till Socialstyrelsen – hur mycket av stödet som går till Frukträdets. FSDB har därutöver erhållit 697 000 kronor under år 2010 för kunskapsutveckling, nätverksbyggande och informationsspridning.⁶⁴ Stödet finansierar de aktiviteter som bedrivs inom ramen för denna del av verksamheten. För år 2010 uppgick anslag 3:2 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionsnedsättning totalt till knappt 183 miljoner kronor.⁶⁵

Styrning och uppföljning

Det är regeringen (Socialdepartementet) som fattar beslut om stödet. Socialstyrelsen administrerar utbetalningen av stödet till FSDB och begär in underlag för prövning av stödet. Myndigheten har däremot inget uppdrag att pröva stödet, utan vidarebefordrar endast inkommet material till departementet.

Inför varje budgetår skickar Socialstyrelsen ut en begäran om underlag för bedömning av behovet av statsbidrag (ansökan) under anslaget 3:2

---

⁶¹ Föreningen Sveriges dövblinda., ansökan om bidrag för budgetåret 2011 under anslaget 3:2 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder. 2011-01-03.

⁶² I likhet med Föreningen Frukträdets och NKC har FSDB beviljats projektmedel från Allmänna Arvsfonden för ett antal utvecklingsprojekt. Medlen är som nämns tidigare avsedda att finansiera specifika projekt och ska inte täcka kostnader för ordinarie verksamhet varför de enligt Statskontorets bedömning inte utgör en del av det särskilda statliga stödet.

⁶³ Totalt uppgick stödet till 6 160 000 kronor år 2010.

⁶⁴ Föreningen Sveriges dövblinda., ansökan om bidrag för budgetåret 2011 under anslaget 3:2 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder. 2011-01-03. År 2009 bytte föreningen namn till Förbundet Sveriges Dövblinda men i ansökningarna används det gamla namnet.

⁶⁵ Prop. 2009/10:1 UO 9.

Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionsnedsättning. En ansökan ska, enligt anvisningarna, innehålla en redovisning av verksamheten under föregående år och information om planerad verksamhet under kommande år. Den ska också följa de uppföljningspunkter som Socialstyrelsen tagit fram i samarbete med den sökande organisationen och som är kopplade till målet för verksamheten.⁶⁶ Därutöver ska organisationen bifoga en ekonomisk redovisning av bidraget från föregående år och beräknade kostnader för planerad verksamhet kommande år.⁶⁷

Vid sidan av den årliga återrapporteringen har Socialdepartementet inte begärt in någon ytterligare eller kompletterande information. Återrapporteringen har inte föranlett några förändringar av stödet till FSDB.⁶⁸ Regeringen har – utöver föreliggande utredningsuppdrag – inte initierat någon uppföljning eller utvärdering av verksamheten.

---

⁶⁶ Socialstyrelsen 2010-04-27 Begäran om underlag för medelsbehovet budgetåret 2011 under anslaget 3:2 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionsnedsättning. (Dnr 6.2.2-16837/2010).

⁶⁷ Socialstyrelsen tog fram målformuleringar och uppföljningspunkter för anslaget 16:4 redan år 2003. Detta gjordes tillsammans med berörda organisationer. Den senaste revideringen av dessa mål gjordes år 2005. Socialstyrelsen 2003-01-31. Reviderat 2005-07-06, Bilaga 2, Målformuleringar och uppföljningspunkter för anslaget 16:4 Viss verksamhet för personer med funktionshinder.

⁶⁸ Socialdepartementet har dock vid några tillfällen träffat och haft en dialog med representanter FSDB.

5 Ändamålsenlighet och effektivitet

I den kartläggning som Statskontoret genomfört och som presenteras i kapitel 4 har fyra stöd identifierats. Utöver att kartlägga de särskilda statliga stöden ingår det i Statskontorets uppdrag att analysera stöden samt bedöma ändamålsenligheten och effektiviteten i såväl den enskilda som samlade bidragsgivningen. Statskontorets bedömningar redovisas i detta kapitel. I kapitlet redovisas också – så långt det varit möjligt utifrån uppdragets förutsättningar – en kartläggning av samverkan och gränsdragning mellan stat (de särskilda statliga stöden), kommun och landsting.

5.1 Ändamålsenlig och effektiv bidragsgivning?

Statskontoret ska enligt uppdraget göra en bedömning av ändamålsenligheten och effektiviteten i såväl den enskilda som samlade bidragsgivningen. Som framgår av avsnitt 1.2.4 har Statskontoret för uppdraget tolkat begreppet ändamålsenlighet som att bidragsgivningen är utformad på ett sådant sätt att syftet med bidraget kan nås och begreppet effektivitet som att inte mer resurser används än vad som krävs för att uppnå målen med bidraget. Detta bedöms utifrån ett antal kriterier: är syfte och målgrupp tydliga, är bidragsprocessen transparent och förutsebar, går stödet till den avsedda målgruppen samt är stödadministrationen adekvat och uppföljningen väl utvecklad. Nedan redovisas – så långt det varit möjligt utifrån uppdragets förutsättningar – Statskontorets analys av ändamålsenlighet och effektivitet.

5.2 Analys och bedömning av stöden med syfte att bygga upp och tillgängliggöra spetskompetens

5.2.1 Stödet till NKC

Syfte och målgrupp

Syftet med stödet till NKC är klart formulerat: *inom ramen för en särskild enhet på riksnivå med allmän spetskompetens inom dövblindområdet, verka stödjande genom att generera och sprida kunskap, information och metoder i dövblindfrågor huvudsakligen till landsting.*

Det föreligger en viss oklarhet i hur målgruppen definieras. NKC ska genom sin verksamhet stödja landsting, kommuner och andra aktörer. Enligt avtalstexten ska insatserna huvudsakligen rikta sig till landsting men den kan ”i begränsad omfattning rikta sig även till kommuner och andra aktörer”⁶⁹. I de riktlinjer som är styrande för verksamheten, står det däremot att NKC har till uppgift att bistå främst landsting men även kommuner och andra berörda aktörer.⁷⁰ Skillnaden i hur målgruppen beskrivs förefaller enligt vår bedömning inte haft någon betydelse för verksamheten. Målgruppen bör dock definieras på samma sätt i riktlinjerna som i själva avtalstexten.

Ur formell synpunkt föreligger inga oklarheter kring stödet och frågan om vad som faller inom respektive huvudmans ansvar (stat, kommun och landsting). Det särskilda statliga stödet till NKC syftar till att stödja landsting och kommuner som har huvudansvaret för stödet till personer med dövblindhet. Det finns dock avvikelser i tillämpningen, där NKC gjort vissa egna tolkningar av syfte och målgrupp. Socialdepartementet har informerats om detta, men det har inte föranlett någon åtgärd från departementet. Det finns dock en risk att NKC genom sin verksamhet (t.ex. den valda metoden för handledning) tar över landstingens roll. I den utsträckning som NKC utför uppgifter som ligger under landstingens ansvar ska landstingen stå för kostna-

---

⁶⁹ 1.1§ Avtal om bidrag för dövblindverksamhet hos Mo Gård, 2003.

⁷⁰ Bilaga till avtal mellan staten och Resurscenter Mo Gård AB om bidrag för viss verksamhet hos Mo Gård, 2003

den. Så sker inte i dag (i det fall det handlar om ett övertagande av landstingens roll).

NKC har valt att prioritera insatser för personer med medfödd dövblindhet. Målgruppen har onekligen särskilda behov, men NKC ska enligt avtalet erbjuda spetskompetens i dövblindfrågor, vilket omfattar hela gruppen personer med dövblindhet.

Finansiering

Stödet finansieras via U0 9 anslag 4:3 Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation. Stödet till verksamheten har ingen koppling till anslagstiteln. Det kan därför finnas skäl att överväga ett annat anslag bl.a. i syfte att få en mer rättvisande statlig redovisning.

Styrning och uppföljning

Återrapporteringskraven för NKC är omfattande och detaljerade. Frågan är dock om kraven i alla delar är relevanta. Vissa krav är mycket högt ställda, exempelvis kravet på att uppskatta antal personer med dövblindhet i landet och kravet på att göra en samlad bedömning av utvecklingen och det allmänna tillståndet för personer med dövblindhet i landet med särskilt avseende på tillgång till och kvaliteten i samhällliga stöd. Med begränsade personella resurser och med den operativa inriktning som NKC har torde det vara svårt att göra sådana bedömningar.

NKC redovisar inte antalet individer som direkt berörts av verksamheten med motiveringen att kontakten går via landstingen (och därmed blir indirekt för NKC:s del). Det finns anledning att se över återrapporteringen i denna del. Å ena sidan förhåller det sig på det sättet som NKC anger. Å andra sidan arbetar NKC samtidigt med handledning i enskilda ärenden. Uppgifter om antalet ärenden efterfrågas inte i återrapporteringskraven. NKC har dock lämnat viss information kring bland annat genomförda insatser i en bilaga till den årliga redovisningen. Antalet handledningsärenden och antalet personer med dövblindhet som berörs av dessa ärenden bör redovisas. Detta är särskilt viktigt mot bakgrund av att NKC uppger att efterfrågan på handledningsinsatser har ökat och att man har svårt att möta efterfrågan med de resurser man har.

Det finns även anledning att överväga om inte återrapporteringen även ska innehålla en redovisning av hur verksamheten förhåller sig till den verksamhet som landsting och kommuner ansvarar för. Eftersom det handlar om en statlig och kompletterande verksamhet är det viktigt att de statliga insatserna är just kompletterande och inte övertagande. Det är särskilt viktigt för möjligheterna att kunna följa olika tendenser och förändringar över tid samt för möjligheterna att kunna vidta olika korrigerande åtgärder.

Staten har ett intresse av att statliga medel används effektivt. Det är möjligt att den metod NKC använder inte är den mest effektiva och det finns därför skäl att överväga en annan metod. Statskontoret har dock inom ramen för detta uppdrag inte haft möjlighet att närmare bedöma detta.

Regeringen har inte använt sig av de instrument för insyn och styrning som man förfogar över. Staten har enligt avtalet mellan staten och Resurscenter Mo Gård rätt att utse en ledamot i NKC:s styrelse. Under de tre senaste åren har denna möjlighet utnyttjats. Rätten att utse styrelseledamot är i första hand inte ett styrmedel, utan ett sätt att få insyn och information. Det är oklart hur man ska se på det faktum att regeringen utsett en ledamot: som en senkommen åtgärd utan någon praktisk betydelse eller som ett svar på ett behov av insyn och information. Det har i utredningsarbetet inte varit möjligt att få klarhet i detta, men mycket tyder på det förra. Departementet har inte gett uttryck för några särskilda förväntningar. Ledamoten har endast fått en övergripande information om vad uppdraget innebär.

Regeringen har – utöver föreliggande utredningsuppdrag – inte initierat någon uppföljning eller utvärdering av verksamheten.

Ändamålsenlighet och effektivitet

Syftet med stödet till NKC är tydligt, men målgruppen är inte fullt lika tydlig (särskilt inte i tillämpningen). Finansieringsformen är adekvat mot bakgrund av statens roll och ansvar. Det bör övervägas att flytta stödet till ett annat anslag som bättre stämmer överens med verksamheten. Statskontoret anser det även motiverat att se över återrapporteringskraven. Med information om hur NKC:s verksamhet förhåller sig till övriga huvudmän ökar möjligheterna att bedöma ändamåls-

enligheten och effektiviteten i bidragsgivningen. Uppföljningen bör utvecklas ytterligare. Underlaget ger inte grund för att närmare bedöma effektiviteten i stödet.

5.2.2 Stödet till RC dövblind

Syfte och målgrupp

Syftet med stödet till RC dövblind är tydligt formulerat: att erbjuda specialpedagogisk utredning samt råd och stöd kring barn och ungdomar som är *dövblindfödda* riktat till personal runt barnet och vårdnadshavare. Även målgruppen, personal runt barn med medfödd dövblindhet och deras vårdnadshavare, är tydlig.

Ur formell synpunkt föreligger inga oklarheter kring stödet och frågan om vad som faller inom respektive huvudmans ansvar (stat, kommun och landsting). Specialpedagogiska skolmyndighetens verksamhet i form av RC dövblind utgör ett tydligt statligt åtagande på området.

Finansiering

Stödet till RC dövblind ingår i SPSM:s förvaltningsanslag. SPSM avgör på egen hand hur stor del av anslaget som ska gå till RC dövblind. SPSM styr också resurser till målgruppen genom interna beslut t.ex. beslutet att 20 procent av de regionala rådgivarnas tid/tjänst ska gå till dövblinda barn. Eftersom RC dövblind är en bland flera uppgifter för myndigheten är det rimligt att SPSM avgör hur stora resurser RC dövblind ska ha. Statskontoret har inom ramen för detta uppdrag inte haft möjlighet att närmare bedöma fördelningen av resurser inom SPSM.

Styrning och uppföljning

Specialpedagogiska skolmyndigheten är en statlig myndighet under regeringen. Det innebär att regeringen har goda möjligheter till insyn och information. Åtterrporteringskraven för SPSM är förhållandevis lågt ställda: myndigheten ska så långt det är möjligt särskilt redovisa antalet råd- och stödsinsatser samt utredningar inom resurscenter fördelat på verksamhets- och utbildningsformer, kön samt olika typer av funktionsnedsättningar. Åtterrporteringen avser prestationer och inte resultat. Målen och åtterrporteringskraven i regleringsbrevet för

myndigheten har sedan år 2010 ändrats i riktning mot mindre detaljer och fått en mer övergripande karaktär.

Ändamålsenlighet och effektivitet

Syftet och målgruppen med stödet till RC dövblind är tydliga och finansieringsformen är ändamålsenlig. Möjligheterna till styrning är goda, men kraven på åiterrapportering är lågt ställda. Det finns inga mål och resultatmått för verksamheten. Det är svårt att mäta en verksamhet som i hög utsträckning sker i samverkan med andra aktörer. Men just av detta skäl är det viktigt att kunna följa upp verksamheten utifrån respektive huvudmans ansvarsområde för att därigenom uppmärksamma eventuella problem kring gemensamma insatser. Underlaget ger inte grund för att närmare bedöma effektiviteten i stödet.

5.2.3 Samlad bedömning av stöden med syfte att bygga upp och tillgängliggöra spetskompetens

Regeringen har vid ett flertal tillfällen konstaterat att det som en följd av att målgruppen är liten samtidigt som behoven är komplexa finns behov av nationella insatser. I motiven till stöden med syfte att bygga upp och tillgängliggöra spetskompetens som Statskontoret identifierat – stödet till NKC och RC dövblind – återfinns detta ställningstagande.

Inom ramen för Statskontorets uppdrag har det inte varit möjligt att mäta effekterna av de statliga insatserna. Statskontoret har inte undersökt situationen i landets landsting och kommuner. Vi kan därför inte uttala oss om vilka effekter t.ex. NKC:s insatser har haft för situationen i landstingen eller för enskilda personer med dövblindhet. De aktörer som Statskontoret varit i kontakt med har dock förmedlat en förhållandevis samstämmig bild av att kunskapen och kompetensen kring dövblindfrågor är något bättre i dag än för några år sedan. Bristen på kunskap och kompetens kring dövblindhet och de särskilda konsekvenser funktionshindret medför för individen är dock fortfarande stor. På grund av bristen på uppföljningar och utvärderingar har det dock inte varit möjligt att bedöma huruvida stöden för att bygga upp och tillgängliggöra spetskompetens är ändamålsenliga och effektiva. Statskontoret har dock gjort ett antal iakttagelser.

Som tidigare nämnts ligger ansvaret för merparten av de insatser personer med dövblindhet får hos kommuner och landsting. Behovet av kompetens kring dövblindfrågor hos dessa aktörer och svårigheterna att upprätthålla den samma har lyfts fram vid flera tillfällen. De statliga stöden som syftar till att bygga upp och tillgängliggöra spetskompetens inom området riktar sig dock framförallt till personal inom landstingen (genom NKC:s insatser) och till personal inom skolväsendet (genom RC dövblinds insatser). Även om NKC i begränsad utsträckning kan rikta sin verksamhet mot kommuner är det inte centrals huvuduppgift och det går inte utifrån den återrapportering som lämnas att utläsa hur stor del av insatserna som kommer kommuner till del. Om regeringen anser att det finns behov av att säkra kompetens även hos kommunerna, som har ansvar för det vardagliga stödet till personer med dövblindhet, bör man se över frågan ytterligare. Det finns i dag ingen aktör med ett utpekat ansvar för detta.

I motiven bakom bildandet av NKC framhölls vikten av korrekt diagnostisering och re-/habilitering, vilket ligger inom landstingens ansvarsområde. Valet av huvudman motiverades också utifrån att Mo Gård hade kompetens i dessa frågor. Det kommunala ansvaret omfattar andra åtgärder och eventuellt också behov av annan kompetens än kompetens kring re-/habilitering. Men om kommunerna inte har kompetens kring dövblindfrågor – vilken effekt får diagnosen? Systemet är uppbyggt utifrån individuella bedömningar, en diagnos ger inte per automatik tillgång till ett visst antal stödinsatser.

En annan aspekt är frågan om de särskilda statliga insatserna kommer hela målgruppen – personer med dövblindhet – tillgodo. Gruppen är som nämnts inledningsvis mycket heterogen. Förutsättningarna för full delaktighet i samhället för en person med dövblindhet påverkas av när funktionsnedsättningen inträffade. Personer med medfödd dövblindhet har andra behov än personer som förvärvat funktionshindret senare i livet. NKC och RC dövblind arbetar framför allt mot personal kring personer med medfödd dövblindhet. Inom SPSM finns också de regionala rådgivarna som arbetar mot barn med förvärvad dövblindhet. Utifrån de underlag som varit möjliga att få fram inom ramen för detta uppdrag finns inte anledning att ifrågasätta denna inriktning, men icke desto mindre kan konstateras att de statliga insatserna inte når gruppen personer med förvärvad dövblindhet i lika hög grad.

Stöden inom gruppen bygga upp och tillgängliggöra spetskompetens har delvis samma syfte, men olika målgrupper (personal inom vård- och omsorgsområdet respektive personal inom skolområdet). Vidare har NKC re-/habiliteringsperspektiv, medan RC dövblind har ett tydligt utbildningsuppdrag. I praktiken är det dock svårt att dra upp en gräns för vad som är pedagogisk verksamhet och vad som är som habilitering.

Det ligger nära till hands att överväga ett tydliggörande av vem som gör vad och varför. Men kompetensen kring personer med dövblindhet är begränsad. Få har, eller kan för den delen bedöma, kompetensen. Av detta skäl finns inte anledning att dra upp tydliga gränslinjer mellan de olika stöden utifrån funktionshindrens art eller utbildningspolitiska utgångspunkter. Särskilt inte som det i dag finns en skiljelinje mellan vård och omsorg respektive utbildning som upplevs som problematisk av målgruppen. Det finns i dag upparbetade och naturliga kontakter och en tät samverkan mellan NKC och RC dövblind. Denna samverkan kan utvecklas och fördjupas ytterligare, men ska givetvis utgå från de delvis olika roller som NKC och RC dövblind har. Regeringen bör överväga att begära en redovisning av resultatet av denna samverkan och en bedömning av situation och utvecklingsbehov. Därigenom skapas bättre möjligheter för att kunna bedöma målgruppens situation och behov.

5.3 Stöd med syfte att öka möjligheterna till delaktighet

Inom den grupp av stöd som Statskontoret valt att benämna stöd med syfte att öka möjligheterna till delaktighet återfinns två stöd, stödet till Fruktrådet (kommunikationstjänster) och stödet till FSDB och Föreningen Fruktrådet.

5.3.1 Stödet till Fruktrådet

Inledningsvis kan konstateras att det varit mycket svårt att få tillgång till information om stödet. Föreningen Fruktrådet har lagts ned under

uppdragets genomförande och Statskontoret har varit hänvisat till den information som lämnats i återrapporteringen till PTS.⁷¹

Syfte och målgrupp

Syftet med stödet till Föreningen Fruktrådet för driften av kommunikationstjänsten Fruktrådet – att tillhandahålla ett nätverk för kommunikations- och informations spridning som ska ge personer med dövblindhet ökade möjligheter att kommunicera, upprätthålla sociala kontakter och hålla sig informerade – är tydligt. Även målgruppen – personer med dövblindhet – är tydlig.

Ur formell synpunkt föreligger inga oklarheter kring stödet och frågan om vad som faller inom respektive huvudmans ansvar (stat, kommun och landsting). Det är ett statligt åtagande att underlätta för personer med dövblindhet att kunna ta del av information, upprätthålla sociala kontakter och kommunicera med varandra.

Uppgifterna om antalet användare av Fruktrådets tjänster är osäkra. Det kan röra sig om totalt cirka 200 användare, vilket i sammanhanget får anses som litet i förhållande till stödet, dvs. knappt 1 miljon kronor per år eller 5 000 kronor per användare. Under perioden 1997–2010 har Fruktrådet fått stöd uppgående till ca 11,5 miljoner kronor. Kostnaden per användare har ökat över tid i takt med övergång till ny teknik.

Finansiering

Stödet lämnas i form av ersättning för särskilda tjänster till funktionshindrade. Liknande stöd utgår från samma anslag och det förefaller vara en ändamålsenlig stödform.

Styrning och uppföljning

Det råder ingen tvekan om att personer med dövblindhet har nytta av teknisk utveckling och IT. Det är dock en öppen fråga vilken typ av utveckling som skapar den bästa nyttan för målgruppen. Både PTS och Föreningen Fruktrådet har gjort bedömningen att kommunikationstjänsten är omodern och behöver vidareutvecklas. Statskontoret kan

---

⁷¹ Kommunikationstjänsten Fruktrådet finns fortfarande kvar men ansvaret för driften ligger sedan årsskiftet 2010/2011 hos FSDB.

dock konstatera att något utvecklingsarbete inte bedrivs och att det råder oklarheter om den fortsatta utvecklingen.

I de flesta fall upphandlar PTS liknande tjänster av kommersiella aktörer. I dessa fall kan myndigheten ställa mer krav på innehåll och funktionalitet m.m. Det är ovanligt att PTS har avtal med en ideell förening. Det är möjligt att detta kan försvåra både styrningen och utvecklingen av stödet. I samband med bytet av huvudman kan det vara motiverat att se över tjänsten, finns det t.ex. bättre tekniska lösningar och är en ideell förening som FSDB den mest lämpliga aktören för att ta ansvar för tjänsten.

Post- och telestyrelsen redovisar verksamheten inom detta område i sin årsredovisning. Regeringen har inte begärt någon särskild återrapportering rörande personer med dövblindhet och några specifika behovsutvärderingar av stödet till personer med dövblindhet har inte genomförts sedan år 2005. Myndigheten har dock haft regelbundna avstämningar med Föreningen Fruktträdet.

Ändamålsenlighet och effektivitet

Syftet och målgruppen med stödet till Fruktträdet är tydligt Finansieringsformen är adekvat mot bakgrund av statens roll och ansvar, men det finns behov av tydligare styrning. Verksamheten och tjänsten bör utvärderas. Ett stöd till en tjänst som av både bidragsgivare och bidragsmottagare anses vara i stort behov av vidareutveckling kan inte anses ändamålsenligt och effektivt. Stödet behöver prövas mer fördjupat. Underlaget ger inte grund för att närmare bedöma effektiviteten i stödet, men det finns indikationer på att kostnaden är hög i förhållande till användandet.

5.3.2 Stödet till FSDB

Syfte och målgrupp

Stödet till FSDB består som ovan nämnts av två delar. Syftet och målgruppen för den del som avser produktion av informationskällor för personer med dövblindhet är tydlig. Stödet i denna del ges till FSDB och Föreningen Fruktträdet för produktionen av informationskällor för dövblinda personer, elektronisk nyhetsservice och utveckling av databaser. Mottagarna dvs. läsarna av tidningen NUET och användarna av

den elektroniska nyhetsservicen är personer med dövblindhet. För den del som avser kunskapsutveckling, nätverksbyggande och informations-spridning är dock syftet och målgruppen är otydlig. Med en snäv tolkning ska stödet gå till verksamhet för personer med dövblindhet. Med en bredare tolkning omfattas förutom personer med dövblindhet även personal som arbetar med personer med dövblindhet och andra, t.ex. politiker och tjänstemän, som i sitt uppdrag eller arbete behöver kunskap om målgruppens situation och behov. FSDB har enligt återrapporteringen riktat verksamheten till en bredare målgrupp. Den valda inriktningen har inte föranlett någon åtgärd från Socialdepartementet.

Ur formell synpunkt föreligger inga oklarheter kring den del av stödet som avser produktion av informationskällor vad gäller frågan om vad som faller inom respektive huvudmans ansvar (stat, kommun och landsting). Det är en statlig uppgift att se till att nyheter och information tillgängliggörs för personer med funktionsnedsättning, bl.a. genom det särskilda stödet till FSDB. FSDB i sin tur utför uppgiften bl.a. genom utgivningen av tidningen NUET. Inte heller för den del av stödet som rör kunskapsutveckling, nätverksbyggande och informations-spridning föreligger någon oklarhet. I detta fall handlar det om stöd till en intresseorganisation för verksamhet som inte kan sägas ligga inom ramen för det ansvar som vilar på kommun eller landsting.

Finansiering

Stödet till FSDB och Föreningen Fruktträdet lämnas i form av statsbidrag. Liknande stöd utgår i form av statsbidrag och det förefaller även i detta fall vara en ändamålsenlig stödform. Bidragsprocessen är dock inte transparent och förutsebar. Det är regeringen (Socialdepartementet) som beslutar om stödet och dess storlek. Socialstyrelsen administrerar själva utbetalningarna av stödet och kräver in underlag, men har inga andra uppgifter när det gäller stödet. Statskontoret konstaterar att detta är den roll i hanteringen av stödet som myndigheten tilldelats av regeringen. Av olika skäl har regeringen (Socialdepartementet) valt att själv hantera kontakter och frågor av operativ karaktär, som inom andra områden hanteras av myndigheten på området.

Styrning och uppföljning

FSDB lämnar en årlig återrapportering som bl.a. utgör ett underlag för beslut om nytt stöd. Enligt ansvariga tjänstemän vid Socialdepartemen-

tet är det svårt att ur återrapporteringen utläsa om stödet används på avsett sätt. Socialdepartementet har haft en dialog med FSDB där det har framkommit att stöden har använts betydligt friare än vad som är avsett. I såväl ansökan som återrapportering avseende statsbidraget finns beräknade kostnader för framställningen av tidningen NUET och elektronisk nyhetsservice samt FSDB:s arbete med kunskapsutveckling, nätverksbyggande och informations spridning. Det går däremot inte att utläsa hur stor del av stödet som går till Fruktträdet. Återrapporteringen har, enligt bedömningar av ansvariga tjänstemän vid Socialdepartementet, mer karaktären av aktivitetsredovisning. Statskontoret delar denna bedömning. Socialdepartementet saknar också information om hur andra statliga stöd förhåller sig till det stöd man själva är ansvariga för.⁷² Ovanstående har dock inte föranlett några krav på förändring av hur bidraget ska användas eller lett fram till krav på en mer utförlig redovisning av verksamheten.

Statskontoret konstaterar att en del av styrningen sker i form av möten och muntliga överenskommelser som inte dokumenteras. Styrningen och överenskommelser bör formaliseras och dokumenteras skriftligt.

Stödet för produktion av informationskällor för personer med dövblindhet ska enligt budgetpropositionen och Socialstyrelsens regleringsbrev⁷³ ges till FSDB och Föreningen Fruktträdet. Den ansökan som FSDB lämnat avser dock endast FSDB:s verksamhet. Detta faktum har inte uppmärksammats av Socialstyrelsen eller Socialdepartementet.

Ändamålsenlighet och effektivitet

Syftet och målgruppen med stödet till FSDB och föreningen Fruktträdet är i sin helhet otydlig. Verksamheten riktar sig bland annat både till personer med dövblindhet och till andra. Vidare är inte bidragsprocessen transparent och förutsebar. Det går inte att utläsa av återrapporteringen om stödet används på avsett sätt. Samtidigt har en del av styrningen skett i form av möten och muntliga överenskommelser som inte dokumenteras. Det föreligger också en otydlighet beträffande Socialstyrelsens uppdrag i bidragshandlingen där det föreligger olika

---

⁷² FSDB får stöd t från Post- och telestyrelsen för kommunikationstjänsten Fruktträdet.

⁷³ Se t.ex. prop. 2010/11:1 och Socialstyrelsens regleringsbrev för budgetåren 2004–2011.

uppfattningar om vilken roll myndigheten har. Socialdepartementet uppfattar att Socialstyrelsen har en större och bredare roll än vad myndigheten själv har uppfattat. Sammantaget innebär detta att det är svårt bedöma ändamålsenligheten och effektiviteten i stödet. Underlaget ger inte grund för att närmare bedöma ändamålsenligheten och effektiviteten i stödet.

5.3.3 Samlad bedömning av stöden med syfte att öka möjligheterna till delaktighet

En del verksamhet inom dövblindområdet hanteras av organisationer eller andra, eftersom det inte finns någon statlig myndighet som har i uppdrag att hantera uppgiften. Men på ett område finns en statlig myndighet med liknande uppgifter. Statskontoret ansåg nyligen i en rapport⁷⁴ att ansvaret för produktionen av tidningen NUET och elektronisk nyhetsservice borde överlåtas till exempelvis Taltidnings- och punktskriftsbiblioteket för att säkra verksamhetens kvalitet och långsiktighet. Tal- och punktskriftsbiblioteket har till uppgift att se till att personer med syn- och/eller hörselnedsättning får tillgång till litteratur och nyheter på de medier som passar dem. En lösning där ansvaret för utgivningen av tidningen NUET överlåts till Tal- och punktskriftsbiblioteket skulle stämma bättre överens med ansvars- och finansieringsprincipen. Statens möjligheter att styra och följa upp verksamheten bör kunna förbättras om statliga myndigheter ansvarar för dem. Det bidrag som FSDB i dag får för produktionen av tidningen NUET och elektronisk nyhetsservice FSDB kunde istället gå till Tal- och punktskriftsbiblioteket.⁷⁵

Enligt FSDB ligger inte kunskapsutveckling, nätverksbyggande och informationsspridning inom ramen för en handikapporganisations arbetsuppgifter. Det är uppgifter som de har valt att göra eftersom man

---

⁷⁴ Statskontoret (2008) *Verksamheter för funktionshindrade – förslag till ny bidragsprocess för anslaget 16:4*.

⁷⁵ FSDB producerar inte NUET utan har lagt ut produktionen på ett företag. Detta företag återfinns i den förteckning över anlitade företag som TPB presenterar på sin hemsida http://www.tpb.se/verksamhet/anpassade_tidningar/producenter/ Läst 2011-02-21.

uppfattar att samhället har överlåtit det till dem.⁷⁶ I dag får FSDB bidrag för att genomföra verksamhet inom dessa områden. Det är inte givet att FSDB ska genomföra insatser inom kunskapsutveckling, nätverksbyggande och informationsspridning. Särskilt inte som FSDB själv uppfattar att det ligger utanför intresseorganisationens uppgifter.

5.4 Den samlade bidragsgivningen

Enligt uppdraget från regeringen ska Statskontoret – om vi finner det motiverat – lämna förslag som kan leda till ökad effektivitet utifrån målgruppens situation och behov samt bidra till en stärkt och långsiktig kvalitetsutveckling. Statskontoret lämnar inga förslag i denna rapport. Orsaken är att det inom ramen för utredningsarbetet inte varit möjligt att – fullt ut – kartlägga och analysera de särskilda statliga stöden. Mer konkret saknas det ofta grundläggande dokumentation av stöden och hur de har använts. Det råder stora brister i uppföljningen, för det fall uppföljning överhuvudtaget förekommer. Det innebär också begränsningar för möjligheterna att kunna bedöma ändamålsenlighet och effektivitet i den enskilda och samlade bidragsgivningen. Sammantaget innebär detta att det inte har gått att få fram ett tillräckligt bra underlag för att kunna lämna eventuella förslag på förändringar som anges i uppdraget.

Statskontoret har i tidigare kapitel löpande redovisat vissa övergripande bedömningar avseenden de enskilda stöden och pekat på frågor som behöver lösas eller utredas vidare. I detta kapitel redovisas bedömningar av utvecklingsbehov inom ramen för nuvarande stödstruktur samt en bedömning av uppföljningsbehovet i den samlade bidragsgivningen.

Som framgått tidigare ligger merparten av ansvaret för de stöd som personer med dövblindhet har rätt till enligt gällande lagstiftning hos kommuner och landsting. De särskilda statliga stöden är avsedda att komplettera detta ansvar. De särskilda statliga stöden till personer med

---

⁷⁶ Föreningen Sveriges dövblinda., ansökan om bidrag för budgetåret 2011 under anslaget 3:2 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder. 2011-01-03. År 2009 bytte föreningen namn till Förbundet Sveriges Dövblinda men i ansökningarna används det gamla namnet.

dövblindhet utgör inget samlat bidragssystem. Stöden har tillkommit vid olika tidpunkter och med olika motiv. De särskilda statliga stöden har inte heller utformats i förhållande till varandra. En första fråga som bör ställas är om det är ändamålsenligt och effektivt för staten att kanalisera sitt stöd till målgruppen genom fyra olika stöd. Det finns förhållanden som talar emot detta. För det första omfattar stöden förhållandevis lite pengar, knappt 25 miljoner kronor under år 2010. För det andra är målgruppen liten, samtidigt som funktionshindret är komplext. Antalet individer med kompetens i frågor som rör personer med dövblindhet är begränsat. Mot bakgrund av detta är det tveksamt om flera stöd kan ge en god utväxling på de statliga medlen, när de sprids över såväl flera som breda områden. Av ovanstående skäl ligger det nära till hands att överväga förslag om att staten istället för fyra stöd ska lämna ett samlat stöd till målgruppen.

Man behöver dock granska de särskilda statliga stöden lite närmare för att kunna uttala sig om lämpligheten i att lämna *ett* samlat stöd till målgruppen. De särskilda statliga stöden riktar sig i huvudsak till huvudmän eller organisationer som arbetar med målgruppen, inte direkt till personer med dövblindhet. Det finns dock mer som skiljer än som förenar stöden:

- det finns två typer av stöd: stöd som syftar till att bygga upp och tillgängliggöra spetskompetens och stöd som syftar till att öka möjligheterna till delaktighet,
- stöden lämnas utifrån olika politiska utgångspunkter: funktionshinderpolitiska (NKC, FSDB), utbildningspolitiska (RC dövblind) och näringspolitiska utgångspunkter (Fruktträdet),
- stöden hanteras av tre olika departement (Social-, Utbildnings- och Näringsdepartementen),
- det är tre statliga myndigheter inblandade i bidragsgivningen: Socialstyrelsen (NKC, FSDB), SPSM (RC dövblind) och Post- och telestyrelsen (Fruktträdet).

Till detta kommer att bidragsgivningen – utöver verksamheten inom RC dövblind – riktar sig till dels ett aktiebolag (NKC), dels en ideell organisation (FSDB) som utför vissa uppgifter och får bidrag för detta. Stöden är dessutom helt olika till sin karaktär. Det handlar om stats-

bidrag till organisationer (NKC, FSDB), förvaltningsanslag till en statlig myndighet (RC dövblind), ersättning för vissa tjänster (Fruktträdet). Det säger sig självt att förutsättningarna för effektiv statlig styrning och uppföljning inte är de bästa.

Det har inte gjorts uppföljningar eller utvärderingar av de berörda stöden och den verksamhet de ska finansiera i någon nämnvärd utsträckning. Detta medför vissa svårigheter när ändamålsenlighet och effektivitet ska bedömas. Bristen på uppföljning visar dock att den statliga styrningen i detta avseende varit förhållandevis svag.

De särskilda statliga stöden har kommit till vid olika tidpunkter, med olika motiv och i olika kontext. De har inte utformats eller avgränsats i förhållande till varandra eller haft som syfte att de ska vara ömsesidigt uteslutande eller samlat täcka in alla samhällsområden. Det ligger därmed i sakens natur att det förekommer oklarheter i tillämpningen i vissa verksamheter, glidningar i ansvar, delvis överlappningar, bristande uppföljning m.m. Problemet med detta är att det försvårar regeringens uppföljning av målgruppens situation och behov. Det går därmed inte att få fram den helhetsbild som krävs för att staten ska kunna inrikta sitt stöd på bästa sätt. Vad finns då för möjligheter att föra samman olika typer stöd? Så länge som det finns olika politiska utgångspunkter (funktionshinder-, utbildnings- och näringspolitiska) för att lämna stöd inom olika områden förefaller det svårt att samla statens stöd till målgruppen i ett stöd. Det är en politisk bedömning som ligger utanför detta uppdrag. Statskontoret vill dock framföra följande synpunkter.

Stödet till exempelvis NKC lämnas i form av statsbidrag, vilket också bedöms vara en ändamålsenlig stödform. Socialstyrelsen administrerar utbetalningarna av stödet, men har inga andra uppgifter när det gäller stödet. Statskontoret konstaterar att detta är den roll i hanteringen av stödet som myndigheten tilldelats av regeringen. Det är dock inte självklart att den begränsade roll som Socialstyrelsen för närvarande har är den mest ändamålsenliga vad gäller uppföljning av stödet. Socialstyrelsen har både omfattande erfarenhet av bidragshantering och betydande analyskapacitet. Detsamma kan sägas även om stödet till FSDB. Socialstyrelsen administrerar stödet och begär in underlag för prövning av stödet, men har inget uppdrag att genomföra prövningen. Den utförs

i stället av Socialdepartementet. Statskontoret har i en tidigare rapport anfört att beslut om bidrag, i enlighet med Regeringskansliets egna riktlinjer för bidragsgivning, bör fattas av statliga myndigheter och inte direkt av regeringen.⁷⁷ Med anledning av detta anser Statskontoret att regeringen bör överväga att ge Socialstyrelsen ett tydligare uppdrag att följa upp och pröva stöden till NKC och FSDB.

Enligt uppdraget ska statens styrning och uppföljning av stöden särskilt belysas. När det gäller styrning kan följande sägas utifrån den samlade bidragsgivningen. Eftersom stöden har olika syfte och utformning varierar även formerna för den statliga styrningen, Den måste anpassas till formen. Men även med hänsyn tagen till detta är bedömningen att den statliga styrningen varit varken särskilt tydlig eller stark. Socialdepartementet har till exempel angett att återrapporteringen inte innehållit efterfrågad information, men departementet har inte vidtagit några åtgärder för att förbättra återrapporteringen. Ytterligare ett exempel är PTS som anger att man under en tid sett behov av att utveckla Frukträdet. Myndigheten har fört en dialog med mottagaren kring detta, men något utvecklingsprojekt har inte initierats. Stödet har trots detta årligen betalats ut.

När det gäller uppföljningen uppvisar den stora brister. Även om de rör sig om olika stöd som sinsemellan skiljer sig åt finns det starka skäl att se över och ensa kravbild och samordna uppföljningen av de olika stöden. Därigenom skapas bättre möjligheter för att kunna bedöma stödens ändamålsenlighet och effektivitet. Regeringen får också ett bättre underlag för att bedöma målgruppens situation och behov.

5.5 Sammanfattande slutsats

Statskontorets uppdrag har varit att se över de särskilda statliga stöden till personer med dövblindhet. I uppdraget har ingått att kartlägga och analysera stödets syfte, utformning och inriktning samt göra en bedömning av ändamålsenligheten och effektiviteten i såväl den enskilda som samlade bidragsgivningen. Därutöver har ingått att kartlägga samverkan och gränsdragning mellan stat, kommun och landsting uti-

---

⁷⁷ Statskontoret (2008) *Verksamheter för funktionshindrade – förslag till ny bidragsprocess för anslaget 16:4*.

från respektive huvudmans åtagande. Statens styrning och uppföljning av stöden ska särskilt belysas.

Resultaten från kartläggning och analys samt redogörelse av gjorda bedömningar av ändamålsenlighet och effektivitet har redovisats i tidigare avsnitt. En svårighet i arbetet i denna del har varit bristen på olika underlag, såväl grundläggande information som uppföljning av stöden.

Även om en reservation måste lämnas för underlagsmaterialets kvalitet, så menar Statskontoret ändå att redogörelsen i de tidigare avsnitten på mer övergripande nivå pekar på två typer av brister i styrningen och hanteringen av nuvarande stödsystem. Dels olika slags brister *inom* de enskilda stöden. Dels brister i samordningen *mellan* de olika stöden.

Enligt Statskontorets bedömning är dock den senare typen av brister till inte ringa del en ofrånkomlig effekt av hur det nuvarande stödsystemet är inrättat och har etablerats. De olika stöden som har analyserats i utredningen har initierats vid olika tidpunkter. Vidare är de av olika typer och har olika syften. Hur stöden hanteras, styrs och följs upp varierar också mellan olika stöd. Att stöden således utgör en tämligen heterogen skara torde till stor del kunna förklaras av att de lämnas utifrån olika politiska utgångspunkter (funktionshinder-, utbildnings- och näringspolitiska).

För att åtgärda den bristande samordningen mellan stöden skulle man sannolikt behöva göra en genomgripande förändring i den övergripande politiken för statens stöd till målgruppen. Det skulle exempelvis kunna handla om att de olika stöden lades samman till ett samlat stöd, t.ex. inom ett politikområde, och att de samlat prövades och beviljades av en aktör, t.ex. Socialstyrelsen. I vilken mån en sådan genomgripande förändring vore önskvärd ger dock Statskontorets utredning inte underlag för att bedöma. Enligt vår mening skulle det i detta fall också handla om en typ av politisk bedömning som ligger utanför detta uppdrag. I sammanhanget vill Statskontoret dock påpeka att även om den skisserade lösningen rimligen skulle minska dagens brister i samordningen mellan stöden, så skulle ett visst behov av samverkan mellan olika politikområden ändå kvarstå. Således skulle ett samlat statligt stöd inte påverka det faktum att ansvaret för det offentliga stödet till

personer med funktionsnedsättning är uppdelat mellan olika politikområden och huvudmän.

Mot denna bakgrund har Statskontoret koncentrat sig på ett antal åtgärder avseende de enskilda stöden, inom ramen för nuvarande stödstruktur. Det handlar bl.a. om förtydliganden av syfte och målgrupp, förändrad återrapportering som visar vilken verksamhet stödet finansierat och hur denna verksamhet förhåller sig till verksamheten hos övriga huvudmän. Av återrapporteringen bör även framgå hur det aktuella stödet förhåller sig till andra statliga insatser. Det finns också behov av förstärkt styrning och samordnad uppföljning. I rapporten redovisar Statskontoret inom vilka områden ovanstående åtgärder är aktuella.

Genom att vidta dessa åtgärder skapas bättre förutsättningar för att säkerställa att de särskilda statliga stöden är ändamålsenliga och effektiva. Därigenom bör åtgärder av detta slag enligt Statskontorets mening rimligen också bidra till – som det heter i regeringens uppdrag – ökad effektivitet utifrån målgruppens situation och behov samt en stärkt och långsiktig kvalitetsutveckling. Förutom dessa fördelar bör den förbättrade transparens m.m. som åtgärderna leder till även skapa ett bättre underlag för att – om regeringen så finner lämpligt framöver – i grunden pröva om och i sådana fall hur de särskilda statliga stöden till personer med dövblindhet bör förändras.

Regeringsuppdraget

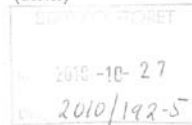
Socialdepartementet

Regeringsbeslut II:1

2010-10-21

S2010/7561/ST
(delvis)

Statskontoret
Box 8110
104 20 Stockholm

Uppdrag att se över de särskilda statliga stöden till personer med dövblindhet

Regeringens beslut

Regeringen ger Statskontoret i uppdrag att se över de särskilda statliga stöden till personer med dövblindhet. I uppdraget ingår att kartlägga och analysera stödets syfte, utformning och inriktning samt göra en bedömning av ändamålsenligheten och effektiviteten i såväl den enskilda som den samlade bidragsgivningen. Statskontoret ska kartlägga samverkan och gränsdragning mellan stat, kommun och landsting inom området utifrån respektive huvudmans åtagande. Statens styrning och uppföljning av stöden ska särskilt belysas.

I uppdraget ska Statskontoret samråda med berörda intresseorganisationer.

Om Statskontoret finner det motiverat ska förslag lämnas som kan leda till ökad effektivitet utifrån målgruppens situation och behov samt bidra till en stärkt och långsiktig kvalitetsutveckling. Eventuella förslag ska rymmas inom ramen för befintliga resurser samt utgå ifrån rådande ansvarsfördelning.

Uppdraget omfattar inte verksamheten inom folkbildningen, högskoleväsendet, skolväsendet, förskoleverksamheten eller skolbarnsomsorgen.

Statskontoret ska senast den 15 mars 2011 redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) i en skriftlig rapport.

Ärendet

För att uppnå de funktionshinderspolitiska målen om delaktighet och lika villkor krävs i många fall individuellt anpassat stöd till personer med funktionsnedsättning.

Postadress
103 33 Stockholm

Besöksadress
Fredsgatan 8

Telefonväxel
08-405 10 00

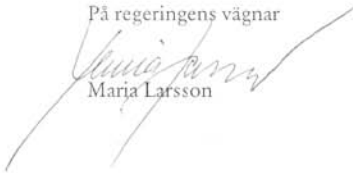
Telefax
08-723 11 91

E-post: registral@social.ministry.se

Personer med dövblindhet har kombinationer av funktionsnedsättningar som medför omfattande konsekvenser i livsföringen och behov av stöd och service. Rehabilitering och habilitering samt sociala insatser i form av ledsagning, personlig assistans, färdtjänst och kommunikationsstöd utgör några av insatserna. Kommuner och landsting ansvarar för huvuddelen av stöden enligt socialtjänstlagen (2001:453), lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, lagen om assistansersättning (1993:389) samt enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

Det särskilda statliga stödet till huvudmännen och målgruppen omfattar i dag bland annat stöd till Nationellt Kunskapscenter för dövblindfrågor via Resurscenter Mo Gärd. I anknytning till den statliga specialskolan Åsbackaskolan driver Specialpedagogiska skolmyndigheten också ett nationellt resurscenter för personer med dövblindhet. Det utgår, vid sidan om det ordinarie stödet till handikapporganisationer, särskilda bidrag till Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB) med syfte att ge kompletterande information och förbättra möjligheten för kommunikation och på så sätt bryta gruppens sociala isolering. Regeringen anser det angeläget att utifrån de särskilda bidrag som utgår, samt det samlade offentliga åtagandet, analysera hur den statliga styrningen med behållen ansvarsfördelning kan förbättras för att stärka kvalitet och effektivitet i den statliga bidragsgivningen.

På regeringens vägnar

Marja Larsson

Henrik Gouali

Kopia till

Finansdepartementet/BA
Utbildningsdepartementet/S, G
Förbundet Sveriges Dövblinda

Referenser

- Edberg, PO m.fl (2008) *Allvarlig kombination av hörsel- och synned-sättning hos personer över 65 år Projekt rapport.*
- Föreningen Fruktträdet 2010-06-10 *Projektplan för utvecklingstjänsten Fruktträdet* – Ann Jansson. Bilaga 1 till Slutrapport för Projektet Utvecklingstjänsten Fruktträdet, Ann Jansson, 2010-06-10.
- Föreningen Fruktträdet 2010-06-10 *Slutrapport för Projektet Utvecklingstjänsten Fruktträdet* – Ann Jansson.
- Föreningen Sveriges dövblinda 2011-01-03 *Ansökan om bidrag för budgetåret 2011 under anslaget 4:2 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder.*
- Förordning (2009:1216) med instruktion för Specialpedagogiska skolmyndigheten.
- Göransson, L och Liljedahl, K. (2010) *Från projekt till delaktighet Utvärdering av 44 projekt relaterade till funktionsnedsättningen dövblindhet.*
- Göransson, L. (2007) *Dövblindhet i ett livsperspektiv Strategier och metoder för stöd.*
- Mo Gård 2003-10-22 *Avtal om bidrag för dövblindverksamhet hos Mo Gård (Dnr: S2003/8319/ST)*
- Mo Gård (2003) *Bilaga till avtal mellan staten och Resurscenter Mo Gård AB om bidrag för viss verksamhet hos Mo Gård, 2003.*
- Möller, K. (2002) *Kartläggning av konsulenter för vuxna med dövblindhet.*
- NKC (2004): *Redovisning till Socialdepartementet verksamhetsåret 2003.*

NKC (2005): *Redovisning till Socialdepartementet verksamhetsåret 2004.*

NKC (2006): *Redovisning till Socialdepartementet verksamhetsåret 2005.*

NKC (2007): *Redovisning till Socialdepartementet verksamhetsåret 2006.*

NKC (2008): *Redovisning till Socialdepartementet verksamhetsåret 2007.*

NKC (2009): *Redovisning till Socialdepartementet verksamhetsåret 2008.*

NKC (2010): *Redovisning till Socialdepartementet verksamhetsåret 2009.*

Post- och telestyrelsen 2010 *Avtal planering och genomförande av elektroniska kommunikationstjänster genom databaserna Träffpunkt 44 och Träffpunkt Nova åt dövblinda.*

Post- och telestyrelsen 2010-06-16 *Uppdragsbeskrivning vad gäller förmedling av elektroniska kommunikationstjänster till personer som är dövblinda. (Dnr 06-9388)*

Proposition 2008/09:1 *Budgetpropositionen för 2009.*

Proposition 2009/10:1 *Budgetpropositionen för 2010.*

Proposition 2010/11:1 *Budgetpropositionen för 2011.*

Regeringsbeslut 2004-09-16 *Regleringsbrev för budgetåret 2004 avseende Statens institut för särskilt utbildningsstöd.*

Regeringsbeslut 2006-02-16 *Regleringsbrev för budgetåret 2005 avseende Statens institut för särskilt utbildningsstöd.*

Regeringsbeslut 2008-06-26 *Regleringsbrev för budgetåret 2008 avseende Specialpedagogiska skolmyndigheten.*

Regeringsbeslut 2008-12-18 *Regleringsbrev för budgetåret 2009 avseende Specialpedagogiska skolmyndigheten.*

Regeringsbeslut 2009-12-10 *Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende Post- och telestyrelsen inom utgiftsområde 22 Kommunikationer.*

Regeringsbeslut 2009-12-21 *Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende Socialstyrelsen.*

Regeringsbeslut 2009-12-17 *Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende Specialpedagogiska skolmyndigheten*

Regeringsbeslut 2010-12-22 *Regleringsbrev för budgetåret 2011 avseende Socialstyrelsen.*

Regeringsbeslut 2009-12-22 *Regleringsbrev för budgetåret 2011 avseende Specialpedagogiska skolmyndigheten*

S 2010:08 Utredningen om tolktjänst för döva och hörselskadade. Dir 2010:87

Socialstyrelsen 2010-04-27 *Begäran om underlag för medelsbehovet budgetåret 3:2 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionsnedsättning. (Dnr 6.2.2-16837/2010)*

Socialstyrelsen (2008) *Samverkan i re/habilitering – en vägledning.*

Socialstyrelsen 2003-01-31. Reviderat 2005-07-06
Bilaga 2, *Målformuleringar och uppföljningspunkter för anslaget 16:4 Viss verksamhet för personer med funktionshinder.*

SOSFS 2008:20

Specialpedagogiska skolmyndighetens årsredovisning 2009.

Statskontoret (2008) *Verksamheter för funktionshindrade – förslag till ny bidragsprocess för anslaget 16:4.*

U 2000:01 Specialpedagogiska institutet, Myndigheten för statens stöd i specialpedagogiska frågor, Slutrapport från MYS-utredningen. Bilaga 6 Dövblindfödda Resurscenter och skola – Delrapport för resurscentret. Anna-Lena Stéenson och Tore Äng.

Internet:

<http://www.fsdb.org>

<http://www.mogard.se>

<http://www.pts.se>

<http://www.nkcdb.se>

<http://www.spsm.se>

http://www.tpb.se/verksamhet/anpassade_tidningar/producenter

Bilaga 3

Intervjuade personer

Namn	Roll	Organisation
Juliana Arsenovic-Vasiljevic	Synpedagog vid avd. Rehabilitering till arbete Enheten syn döv öst	Arbetsförmedlingen
Pontus Degsell	Ordförande	FSDB
Elisabeth Gustafsson	Styrelseledamot	FSDB
Torbjörn Freudenthal	Ordförande	FSDB:s Föräldråd
Anne-Maj Magnström	Intressepolitisk handläggare	FSDB
Helena Söderlund	Kanslichef	FSDB
Eva Widenfalk	Verksamhetschef, Habilitering och Hjälpmedel	Landstinget i Uppsala län
Ann-Christine Gullacksen	Universitetslektor Fakulteten för Hälsa och samhälle	Malmö högskola
Johanna Bergstrand	Tf Verksamhetschef	NKC
Lena Göransson	Verksamhetschef	NKC
Lena Hammarstedt	Tidigare verksamhetschef	NKC
Lena McElwee	Styrelseledamot	NKC (Epidro AB)
Anna Ahrbom	Pedagog	NKC
Per Nyling	Konsulent/Specialpedagog	NKC
Monika Estenberger	Konsulent/Pedagog	NKC
Maria Häll	Kansliråd	Näringsdepartementet
Anna Boström	Chef på Enheten för konsumentfrågor - Konsumentmarknads- avdelningen	Post- och telestyrelsen
Elin Emsheimer	Handläggare på Enheten för konsumentfrågor - Konsumentmarknads- avdelningen	Post- och telestyrelsen
Mårten Petersson	Teamchef	RC dövblind
Anna-Lena Stéensson	Resurscenterchef	RC dövblind
Malin Ekman Aldén	Departementssekreterare	Socialdepartementet
Mikael Blom	Budgetsamordnare	Socialdepartementet
Ylva Eriksson	Kansliråd	Socialdepartementet
Henrik Gouali	Departementssekreterare	Socialdepartementet
Frida Azadi	Utredare på Enheten Statsbidrag Avd. för regler och tillstånd	Socialstyrelsen
Jonas Gumbel	Handläggare	Sveriges kommuner och Landsting
Hanna Åkesson	Handläggare	Sveriges kommuner och Landsting

Claes Möller	Professor och överläkare vid Audiologiskt Forskningscentrum vid Universitetssjukhuset i Örebro samt vid Institutet för handikappvetenskap	Örebro Universitet
Kerstin Möller	Universitetsadjunkt vid Institutet för handikappvetenskap	Örebro Universitet
Leo Gumpert	Departementssekreterare	Utbildningsdepartementet
Anders Widholm	Departementssekreterare	Utbildningsdepartementet
Sylvia Lång	Verksamhetschef för Rehabilitering och Hälsa - Tolkverksamheten	Västra Götalandsregionen